

сяргей календа

Казкі:

гісторыі (не) пра нас

мастацкая графіка
васіліса паляніна

УДК 821.161.3-2
ББК 84(4Бен)-6
A74

З м е с т

Залюстроё ў кожнага сваё. *Ігар Жалткоў* 6

Гісторыя пра сустрэчу Павучка Гаўрылы,
які быў вегетарыянцам, з Вераб'ём Мосем,
які стаў сябрам 9

Апавяданне пра высакародную
Рыбку-Мечніка і яе адданага сябра —
электрычнага Ската 33

Гісторыя пра Кіта Кано, які марыў
сплысці за гарызонт 47

Апавяданне пра сумную вусеньку Мару
ды пра шэрае мышанё В 63

Гісторыя пра гультаяватага Бегемота Бо,
вясёлую сінюю Птушачку Ва і пра тое,
як яны вучыліся лётаць 81

Апавяданне пра няпростую Рыбку,
яркую Зорачку ды ніцую Вярбу 99

Календа С.

Казкі: гісторыі (не) пра нас. — Мінск: Галіяфы,
2010. — ??? с.

ISBN 978-985-6906-16-2

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Quisque id sem ante. Vestibulum ante ipsum primis in faucibus orci luctus et ultrices posuere cubilia Curae; Mauris scelerisque, neque in varius faucibus, nibh sem adipiscing arcu, nec interdum nunc elit in justo. Praesent feugiat ligula at leo consequat malesuada. Nullam eget nisi nisi. Sed non est dui, sed consectetur ipsum. Aliquam erat volutpat. Cras egestas dictum nisl ac vulputate.

УДК 821.161.3-2
ББК 84(4Бен)-6
A74

ISBN 978-985-6906-16-2

© Календа С., 2010
© Афармленне. ПВУП “Галіяфы”, 2010

Залюстроўе ў кожнага сваё

Пісаць казкі на пачатку XXI стагоддзя не абы-які занятак. Цяжка дадаць чагосьці новага да таго сапраўднага багацця казачных сюжэтаў і вобразаў, якое чалавецтва назапасіла за тысячы гадоў існавання. Аднак людзі працягваюць ствараць уласны свет, насяляць яго чароўнымі істотамі ды прыдумляць ім гісторыі. Калі чытаеш сучасную казкі, заўважаеш цікавую рэч — людзі мала змяніліся цягам апошніх пару тысяч гадоў, нават пасля таго, як здолелі пабачыць сваю Зямлю з адлегласці ў сотні кіламетраў. Казкі, песні ды праклёны — гэта тое, што, па словах Адама Глобуса, больш за ўсё ўдавалася беларусам, ды зрэшты не толькі ім, бадай, усяму чалавецтву. Вось і пішам сабе паціху свае казкі, для ўласнага ды грамадскага ўжытку.

Гісторыі з гэтай кнігі блізкія да чароўных казак, хаця ў іх няма пафасных цмокаў, самотных прынцаў ды непрадказальных феяў, няма чароўных прадметаў ад барады да лямпы. Усё гэта падаецца неактуальным для сучаснага чытача, разбэшчанага камп'ютарнымі гульнямі. Аднак тут ёсьць матывы ўвядзення, матывы пошукаў іншага свету і падарожжа ў яго, тут ёсьць ініцыяцыі без якой немагчыма чароўная казка. Галоўнае — герой ды адносіны паміж імі. Маленькі Прынц меў адно што і Ружу ды невялічкую планету, аднак гэта ці не самая чароўная казка за апошнія сто гадоў гісторыі чалавецтва.

У сюжэтах ды матывацыях герояў фальклорных казак адлюстроўваюцца грамадскія інстытуты і з'явы мінулага, у казках Сяргея Календы — з'явы сучаснасці. Штучна створаныя казкі часцей за ўсё бываюць шматслойнымі

і гэта таксама ілюстрацыя нашай рэальнасці. Таму ў гісторыях пра Павучка Гаўрылу, Рыбку-Мечніка, Кіта Кано, Вусеньку Мару, Птушачку Ва, Бегемота Бо, Зорачку і Рыбку ды іншых герояў ёсць трошкі ад біблейскай прыпавесці і старадаўніх міфаў, а таксама ад гарадскога дзіцячага фальклору перыяду глабалізацыі.

У кніжцы пераважаюць гісторыі пра тых, хто стварае свой уласны ўклад у рамках існуючых правілаў. Тут няма месца рэвалюцыям для змены наваколля з яго правіламі. Хутчай вядзецца пра ўласныя змены і дасягненне праз іх свайго месца. Рыбка-Мечнік ня хоча быць высакароднай, як яе бацькі, але калі яна вырашае скончыць з гэтым, то мусіць шукаць альтэрнатыўныя варыянты, які між тым не руйнуе навакольнага сусвету. У казцы пра Вусеньку ды Мышанё герой знаходзяцца на сацыяльным маргінэсе, аднак аб'ядноўваюцца дзеля агульнай мэты і такім чынам ператвараюць маргінальнасць у сэнс прагрэсу. Птушачка Ва і Бегемот Бо, супраціўляюцца навакольным правілам, вучацца лётаць і пакідаюць месца, дзе жылі ў пошуках прыгод. Кіт Кано шукае жыццё па за гарызонтам, і гэты матыў адсылае нас да егіпецкіх і японскіх міфаў. У казках Календы адбываецца чарапіцтва нашага часу, дзякуючы дзвіюм рэчам — Веры і Волі. Яго герой, ў пэўным сэнсе, выкарыстоўваюць валявое прыняцце свету. Аднак ці можна зараз інакш?

Ігар Жалткоў

Гісторыя

*пра сустрэчу Павучка Гаўрылы,
які быў вегетарыянцам, з Вераб'ём
Мосем, які стаў сябрам*

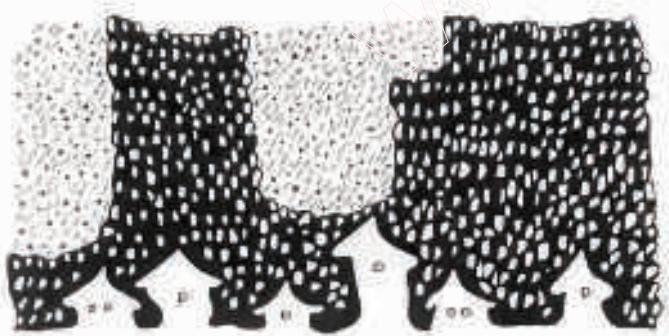
Павучок Гаўрыла жыў у даме пад да-
хам. А дам стаяў у самым старым
і самым цудоўным месцы горада, якое
славілася адна- і двухпавярховымі незвы-
чайнай прыгажосці дамамі з шэра-зялёнімі
дахамі. Гэтыя дахі ўражвалі, бадай, нават
больш, чым самі дамы, але пра гэта ведалі
толькі птушкі, якія лёталі высока ў небе і
любаваліся маляўнічасцю дахаў.

Дахі змянялі колер ад шэра-бурага да
нябесна-блакітнага — у залежнасці ад на-
двор’я і часу сутак...

На жаль, акрамя птушак, усе астатнія
населенікі і жыхары горада, бачылі толькі
нудныя сцены дамоў з цэглы брудна-
бардовага колеру. Яшчэ бачылі драўляныя
сцены аднаго самотна пакінутага дамка, якія
параслі калматым Карычнева-залацістым
мохам, што пах цяплом...

Гэты старыя дамы сапраўды радавалі і вабілі сваёй прыгажосцю, у адрозненне ад шматпавярховікаў, падобных да вялікіх каробак, набудаваных на ўскраінах. Старыя дамы зазывалі ў свае пакоі. Пахі з расчыненых вокнаў і дзвярэй навявалі родныя ўспаміны. Але калі б жыхары змаглі ўзляцець у неба і паглядзець на дамы з птушынага палёту, яны б яшчэ больш уразіліся менавіта чароўнымі дахамі, якія купаліся ў промнях сонца.

А Павучок Гаўрыла не бачыў не толькі дахаў, але нават сцен, ён зусім не ведаў, якія яны там, знадворку. Ён жыў наверсе дома пад дахам, і навакольны свет бачыў толькі праз маленькае круглењкае акенца ў даху, якое ва ўсе поры года было шырокае расчынена.

У гэтае маленькае круглае акенца часта заляталі:

*мухі і розныя казюркі
светлякі і жукі-пажарнікі
прыпаўзалі скарабеі ды жукі-насарогі
заскоквали конікі
і прыляталі стракозы з камарамі
і нават зрэдку матылькі...*

Але амаль усе яны доўга не затрымліваліся, палохаючыся белай ніткі, што аплятала амаль увесь дах і была неверагодных памераў...

А Павучок Гаўрыла з дзяцінства вельмі любіў новыя знаёмствы, каб паразмаўляць пра неба і зоркі, якія яму адкрываліся па начах праз невялікія шчыліны ў даху, а таксама ў акенцы. Але з ім мала хто размаўляў, яго баяліся, бо ведалі змаленства, што павукі — драпежнікі і палююць на казюрак... І ніхто не здагадваўся, што наш Павучок — зусім іншы: ён таварыскі, прыязны, з вялікім і шчырым сэрцам...

Але, Павучка Гаўрылу не разумеў нават ягоны сусед — вусаты прус, які жыў ля

сцяны насупраць вакна з вялікай сям'ёй прусачкоў. Не разумеў найперш з-за сваёй прыроджанай нелюдзімасці, што засталася яму ў спадчыну ад многіх пакаленняў прусаў. Самае дзіўнае для суседа было тое, што Павучок Гаўрыла — вегетарыянец, а гэта значыць ён не есць казюрак, і ўсяго таго, што рухаецца, поўзае, жыве...

Таму Павучок, не зразуметы нават суседам прусам, увесь свой вольны час плёў павуціну, доўгую, трошкі пухнатую і не-звычайнага далікатна-малочнага колеру. Павуціна была трывалая: на ёй можна было гайдацца, як на арэлях, спаць, як на пярыне, і нават майстраваць адзенне. Павучок, плетучы яе, заўсёды думаў аб tym, каб было ў яго шмат-шмат сяброў, каб яны прыходзілі да яго, або прыляталі, або прыпаўзалі, калыхаліся ў ягонай павуціне, размаўлялі з ім доўгімі вечарамі пра розныя цікавыя гісторыі, глядзелі ў неба і лічылі зоркі, прыдумляючы ім імёны. А ён частаваў бы іх кампотам з сухафруктаў, і сушкамі, якія яму спраўна носіць сусед прус, хоць і не мае да яго асаблівай прыязнасці.

Але вернемся да таго, што наш Павучок — вегетарыянец. Гэта сапраўды так, і шкада, што ўсе, хто яго ведаюць, не вераць яму, ці проста не разумеюць...

Усе, думалі, што ён адмыслова прыкідваеца вегетарыянцам, каб падманам прывабіць ахвяру ў сваю павуціну, з якой выратавання ўжо не будзе. Таму і не было ў Павучка сяброў, акрамя, вядома, нелюдзімага пруса, які прыносіў яму сушкі. Але ён быў проста сусед, а не сябар...

А недалёка ад сдома Павучка, літаральна праз два дамы ад яго, быў аднапавярховы, але вельмі прасторны бэзавы дом, пад дахам

якога жыло аж трыццаць восем вераб'іных сем'яў ва ўтульных гнёздах з пуху і галінак лазы. І, трэба сказаць, нікому з вераб'ёў там ніколі не было цесна...

Вераб'і пасяліліся ў доме амаль адразу ж, як у ім пачалі жыць людзі. Яны дружнай кампаніяй пераехалі ў бэзавы дом і пасадзілі вакол яго вінаград, які з часам вельмі разросся і стварыў казачнай прыгажосці ўнутраны двор. Ён быў затулены ад ветру і дажджу, у ім было цёпла нават узімку. Вінаград сваімі вусікамі чапляўся за сцены, разрастаючыся ўсё далей і вышэй. І ўсё лета ён радаваў усіх вялізнымі сіне-фіялетавымі гронкамі ягад, якія былі саладзеішыя нават за мёд і цукровую вату...

Аднойчы, калі Павучок Гаўрыла ўжо збіраўся перад сном яшчэ раз палічыць зоркі, што падміргвалі яму са шчыліны ў даху, раптам моцна і нервова задрыжэла ўсё яго павуцінне. Павучок так моцна спалохаўся, што падскочыў ажно на шэсцьдзесят пяць сантymетраў. Ён зусім забыў, што адбываецца, калі хто трапляе ў ягоную пухнатую, доўгую, малочнага колеру павуціну. Павучок

Гаўрыла кінуўся на дапамогу, каб вызваліць незнаёмца або незнаёмку, напаіць кампотам і накарміць, і пагаварыць, а, можа, нават і пасябраўца! Павучок радаваўся і вельмі хваляваўся, яму хацелася сустрэцца з магчымым будучым сябрам... Так ён думаў, спрытна і хутка перабіраючы ўсімі сваімі дзесяццю лапкамі па белыя канаткі...

Яшчэ здалёку Павучок заўважыў заблытаную ў павуціне муху. Яна была вялікая, зялёная, з шэрым адлівам па баках. Памерам нават большай за Павучка. Яна з усіх сіл вырывалася з учэпістай павуціны, але яшчэ больш заблыталася ў ёй. Ужо і крылцы яе былі звязаны, калі яна заўважыла павука. Муха адчула, што праз імгнение ад страху — унутранага, халоднага страху — яна страціць прытомнасць! Што ж, падумала, можа гэта і лепш, бо не будзе бачыць сваёй смерці.

Павучок Гаўрыла пабег яшчэ хутчэй — наколькі хапала моцы ў ягоных лапках. Ён бачыў, што муха спалохалася і спрабуе вызваліцца. Павучку стала крыўдна. Чаго яна спалохалася? Ён жа добры, і прытым вегетарыянец... Трэба хутчэй дабегчы да яе і

ўсё растлумачыць, і яна зразумее яго і больш ніколі не будзе баяцца! Павучок павесялеў ад гэтай думкі, падскочыў ад радасці і пабег на дапамогу мусе...

Зялёная муха, наадварот падумала, што шустры Павучок — гэта крывавы набег на яе жыщё, і яна ад страху нават закрычала: хай ён не думае і набліжацца да яе! Павучок Гаўрыла, пачуўшы яе роспачны, але і пагрозлівы крык, пакрыўдзіўся, спыніўся, і пачаў здалёку тлумачыць зялёной мусе, што ён добры і праста хацеў бы пачаставаць яе кампотам...

Муха ж падумала, што такім чынам ён хоча яшчэ больш блытаць яе ў сваё павуцінне, і, сабраўшы ў лапкі і крылцы ўсю сваю моц, разарвала павуцінку і імкліва вылецела ў аckenца, паказаўшы Павучку на развітанне свой доўгі шэры язык...

“Якая нявыхаваная зялёная муха, яшчэ і язык паказвае”, — падумаў Павучок Гаўрыла і прылёг на гамак з павуціны, звесіўшы ўсе свае дзесяць лапак, заплюшчыўшы ўсе свае пяцьдзесят пяць вочак, і, засмучаны пры-

край і няўдалай сустрэчай, заснуў неспакойным сном. У сне пабачыў шмат яркіх светлячкоў, якія звалі яго шпацыраваць па зялёным лужку, яны свяціліся і нагадвалі Павучку зорачкі, толькі не на цёмна-сінім небасхіле, а на цёмна-зялёной траве...

А пад дахам бэзавага дома ў адным з сямейных гнёздаў жыў Верабей Мося. Мосем яго звалі таму, што ён вельмі любіў чытаць і на ўсё навакол меў свой пункт погляду. Вось яму і далі мянушку Мося — ласкавая і скарочаная форма ад імя Маісей, якога завуць мудрым. Насамрэч так яго назвала маці-вераб’іха, і гэтае імя прыжылося, хоць тата-верабей быў катэгарычна супраць і хацеў назваць сына па-простаму, як і ўсіх дзяцей — Колем або Юрасём...

А Верабей Мося і напраўдзе быў вельмі задуменны і маўклівы, мала з кім размаўляў. Збольшага таму, што не знаходзіў агульнай мовы з аднагодкамі, а найперш праста таму, што ўвесь час плаваў у ружовых марах і думках. Ён вельмі любіў марыць. Любіў, задраўшы галаву, назіраць, як плывуць і змяняюцца аблокі ў небе. Яны нагадвалі

яму самых розных жывёлін і неверагодных істот, што адно аднаму на змену, павольна плывуць па небасхіле.

Верабей Мося неяк выйшаў у двор з чарговай страшэнна цікавай і захапляльной Кнігай Прыгод. Тут пад густой навіссю вінаградных галін з напаўспелымі гронкамі ягад, што казыталі дзюбу спакуслівым тонкім пахам, Мося ўбачыў сваіх аднагодкаў, якія збіраліся гуляць у хованкі.

Мося абрадаваўся, ён нават на імгненне забыў пра сваю кнігу і, выпусціўши яе з крылцаў, пырхнуў да сяброў. Але успомніўши, што кнігу трэба паважаць, вярнуўся, падняў яе, атрос і паклаў у торбу, якая вісела праз плячо, і потым ужо з ранейшым спрытам і радасцю паляцеў да сяброў гуляць у хованкі.

— Я таксама з вамі гуляю! — закрычаў Верабей Мося, падлятаючы да аднагодкаў.

— А мы з табою — НЕ! — раптам выпаліў адзін з іх, з самой сярэдзіны дружнай чароднкі верабейкаў. — Вяртайся туды, адкуль прыйшоў, чытай свае мудрыя кнігі!

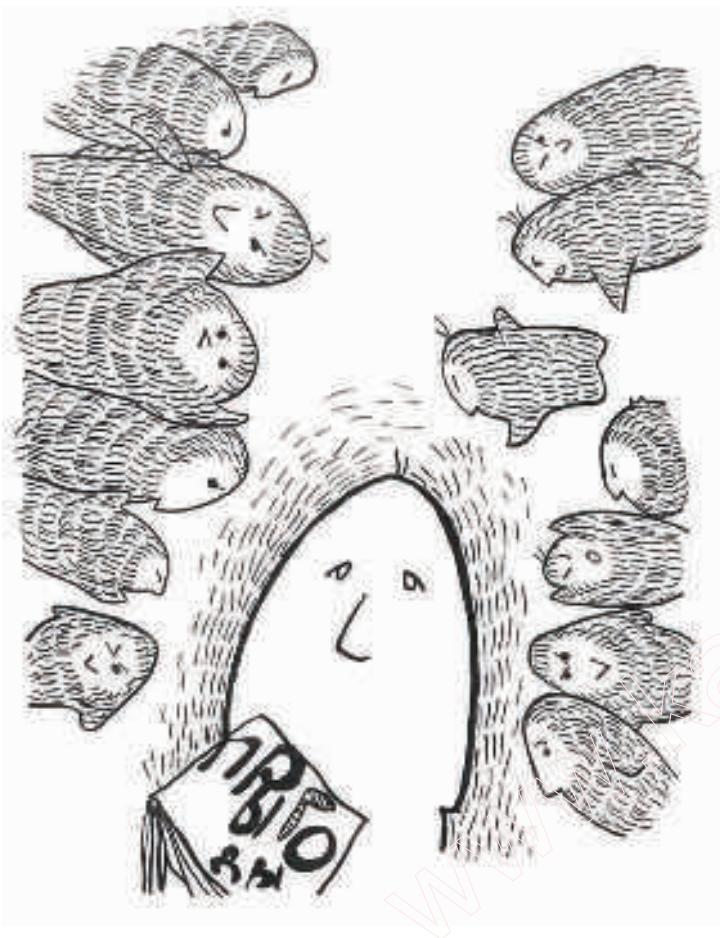
— Так, ад варот паварот! — зашчабяталі і астатнія, падхапіўшы агульны настрой гурмы. — Нам не трэба такіх!

— Ты нейкі надта ўжо разумны для нас і нашых гульняў у хованкі! — Іх ціўканне было неапраўдана жорсткім у дачыненні да Верабейкі Мосі.

Мося збянтэжыўся і ледзь было не ўпаў, прызямляючыся паблізу кампаніі, якая так несправядліва праганяла яго.

“І што я ім зрабіў!?", — думаў Мося. Нічога не прыгадаўши, ён павярнуўся да ўсіх спіной і, пакрыўджаны, паляцеў прэч, на развітанне прашчабятаўши, што яны яго зусім не ведаюць, іхнія меркаванні пра яго памылковыя, бо насамрэч, у адрозненне ад іх, ён вельмі цікавы і разумны верабей, не тое што некаторыя. “Некаторымі” Мося назваў таго вераб’я, які першым абразіў яго...

Ён паляцеў прэч невядома куды. Выпрыхнуўши з вінаграднага двара, Мося падняўся над бэзавым домам і, падхоплены ветрам, паплыў па плыні паветра, аддаўшыся на волю лёсу...

Ён ляцеў не надта і доўга, калі раптам ліній дождж, падаючы вялізнымі, цяжкімі краплямі на дахі дамоў, на асфальт і на дрэвы. Верабейку Мосю цяжка было спраўляць-

ца з дажджом, але калі нечакана ўсчалася яшчэ і навальніца, сіл у яго зусім не засталося. Ратуючыся ад немінучай пагібелі, ён заляцеў на апошнім дыханні ў незнёмае акенца, выразанае проста ў самім шэрэзялённым даху. Не паспей Мося зваліцца на драўляны памост, як за яго спіной грымкнуў гром і мноства маланак спаласавалі неба на крывыя шэра-сінія часткі. Верабей Мося, намоклы, акалелы і збіты цяжкімі краплямі дажджу, натапырыў свае карычнева-залацістыя пёркі і заснуў трывожным сном, думаючы пра яркае сініе неба, пра Кнігу Прыгод, і пра тое, як...

Прачнуйся Мося пад раніцу наступнага дня, ад яркага сонейка, якое хітра зглядаваць цёплымі праменічыкамі яму ў очы, і ад далікатнага, мяккага цяпла, якое ўтульвала ўсе яго пёркі. Ён млява і неахвотна расплюшчыў очы і раптам выявіў, што ўвесь пакрыты снегам. Ды не зусім снегам. Гэты “снег”, што быў на яго пёрках, не раставаў на ім, а ліп да цела і, нібы мільён нітак, аблытваў яго, не даючы волі крылам і лапкам.

Верабейка спалохаўся і ўзмахнуў крыламі,
каб вызваліцца з гэтых дзіёных пут, якія
нагадвалі яму беласнежны і мяккі снег.

А гэта была павуціна, такая зманлівая, па-
добная на што заўгодна, але не на сябе са-
мую!

Але не паспей Мося як след вызваліцца з
яе, як яго паклікаў невядомы голас. Верабей
з асцярогай павярнуўся ў бок, адкуль ён
пачуўся.

— Прывітанне, птушка! — яшчэ раз
пачуў Мося, толькі ўжо зусім выразна, па-
літарах, — Я — сябар! — голас неверагоднай
дабрыні і прыязнасці набліжаўся да вераб'я.

Але, хоць голас і быў добразычлівы Мосю
гэта ўсё роўна лякала. Бо ён, быў не проста
птушкай, а вераб'ём, і ўсяго вельмі баяўся,
нават слімакоў, таму што яшчэ з нараджэння
яго бацькі, якія таксама ўсяго навокал
баяліся, вучылі яго страху, што, вядома ж, ні
ў якім разе нельга было рабіць. Вось Верабей
зараз і быў вельмі напалоханы, хоць і не
ведаў, кім ці чым.

— Я ВЕРАБЕЙ! — набраўшыся смеласці
і гонару, сказаў Мося ў той бок, адкуль чуў
голас. Ён спадзяваўся, што сваім голасам
прымусіць незнаймца спалохацца і пачаць
яго “паважаць”.

— А я — сябар, бо не жадаю табе зла, —
вымавіў невядомы голас, які ніяк не
адрэагаваў на заяву Мосі Але Верабей адчуў,
як з крылаў адным магічным рухам нечых
моцных лапак зляцела павуціна. Мося
падрыхтаваўся да самага горшага — пэўна,
яго хочуць з'есці здзічэлыя каты — самыя
страшныя ворагі ўсіх птушыных стварэнняў.

Адчуўшы волю ў рухах, Верабейчык
падскочыў, павярнуўся на ўсе сто восемд-
зесят градусаў і са здзіўленнем убачыў пе-
рад сабою цэлых пяцьдзесят пяць вочак,
зусім не страшных, а вельмі нават ласкавых.
Гэтыя пяцьдзесят пяць вочак глядзелі на
Мосю з сяброўскай цеплынёй і клопатам,
хоць і вывучаючы яго.

— Я — Павучок Гаўрыла. Я — вегетарыя-
нец, — вымавілі вочки, у якіх, як у люстэр-
ках, пяцьдзесят пяць разоў адлюстроўваўся
Верабейка.

Супакоіўшыся, ачуняўшы пасля навальніцы, начлегу ў незнаёмы месцы і страху перад павуцінай і невядомым голасам, Верабейка Мося сказаў:

— А ведаеш, Павучок Гаўрыла, як часта ўсе навокал гавораць слова «сябар». Сябар справа, сябар злева, ззаду і спераду, і па жыщі нібыта ўсе вакол сябры, а ледзь што, дык адразу ў спіну кідаюць крыўдныя словы, як быццам і не ведаюць цябе, быццам ты — гэта пустое месца! — Гаварыў гэта верабейчык абурана, з непадробнай цікавасцю вывучаючы Павучка Гаўрылу, такога ўсяго чорнага, калматага, з прыгожымі лапкамі і цікавымі вочкамі, якія сядзелі у такой вялікай колькасці пучком амаль над сківіцамі. — Проста я навучыўся ў сваім вінаградным двары, дзе вырас, не давяраць усялякім «сябрам», — працягваў Мося, — бо ўсе гэтыя «сябры» ставяць падножкі, а падаць балюча. І яшчэ гэтыя «сябры» ніколі не паводзяць сябе шчыра з табою, калі ты займаешся або захапляешся не тым, чым яны, калі твае зацікаўленасці не перасякаюцца з інтерэсамі іншых. Або калі ты па меры сталення становішся іншым, калі ты не ідзеш з усімі гуляць у футбол

або «хованкі», а чытаеш у сваім пакоі кнігі. Вось і чакай у такіх выпадках падножак ад несапраўдных сяброў, таму што яны ўміг адпрэчваюць кодэкс сяброўства, забываюць пра існаванне добрых слоў, звяртаючыся да цябе. Я ўжо не кажу пра тое, як самазванныя сябры могуць зайдзросціць твайм поспехам, — скончыў Верабей Мося. Ён мог бы яшчэ шмат гаварыць пра тое, што яго вельмі хвалявала, але ён насамрэч і не скончыў сваю прамову, а проста адварнуўся ад Павучка Гаўрылы, каб схаваць хваляванне і крыўду ў чорных пацерках сваіх вачэй.

Павучок Гаўрыла не знаходзіў неабходных слоў, каб падтрымаць Верабейчыка, але ён усім сэрцам разумеў гэтую птушку, і моўчкі, у знак шчырага разумення і згоды з ім, паклаў Мосю на плечы дзве чорныя, касматыя лапкі, і гэтак яны ў маўклівым яднанні прасядзелі да самага абеду. Яны глядзелі ў круглае акенца на кавалачак неба, якое адкрывалася ім, і адгадвалі, на што ці на каго падобныя сваёй формай блокі: гарлач, лебедзь, хата, лыжка, кубік, дракон...

Кожны па-свойму і ўпершыню, адчуваў цяпло сяброўства, першае ў свеце цяпло паразумення Вераб'я і Павука — такіх розных і такіх аднолькавых жывых стварэнняў.

Потым, увесь абед Павучок распавядадаў і паказваў, як не ўблытацца ў павуціну, і якія розныя патрэбныя рэчы можна з яе рабіць: гамак, цёплы шалік, кофту, пухік — каб сядзець, плед — каб накрывацца і яшчэ шмат што. І Верабей нарэштце зразумеў, што павуціна не страшная, а прыемная і карысная.

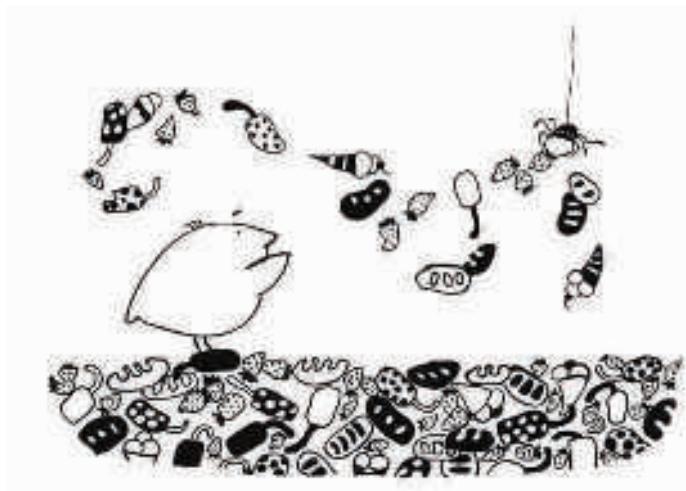
Пасля Мося лётаў у краму па ежу, і Павучок упершыню ў жыщі, акрамя сушак і хлеба з капустай, еў:

смачныя вінаградныя памідоры
аўсянае печыва
памяранцы
булачкі з разынкамі
і ванільнае марожанае...

А ўвечары, калі стала зусім цёмна, Верабейчык Мося даведаўся, што Павучок Гаўрыла за ўсё жыщё бачыў як дзённае, так і начное неба толькі ў круглае аkenца ды

праз некалькі шчылін у даху, і лічыць, што неба маленькае, як аkenца, або як шчыліна. І тады Верабей Мося пасадзіў на сваю спіну Павучка, разбегся і разам з ім вылецеў у круглае аkenца!

Павучок Гаўрыла быў у такім захапленні, што не мог нічога сказаць. У яго дух займа-ла ад палёту, а ўсе пяцьдзесят пяць вочак не маглі адараўца ад вялізнага вячэрняга небасхілу, такога вялізнага, паўкруглага! І Павучок упершыню ў жыщі ўбачыў, як вы-глядаде горад, якая прыгожая прырода з пту-шынага палёту, якія дзіўныя гэтыя шэра-зялёныя дахі.

Павучок Гаўрыла моцна трymаўся за Мосю ўсімі дзесяццю лапкамі, і яны паляцелі за горад, пакідаючы ззаду дамы і вуліцы, завулкі і двары, якія заўсёды хаваюць праўдзівую прыгажосць прыроды, яе размах і шырыню.

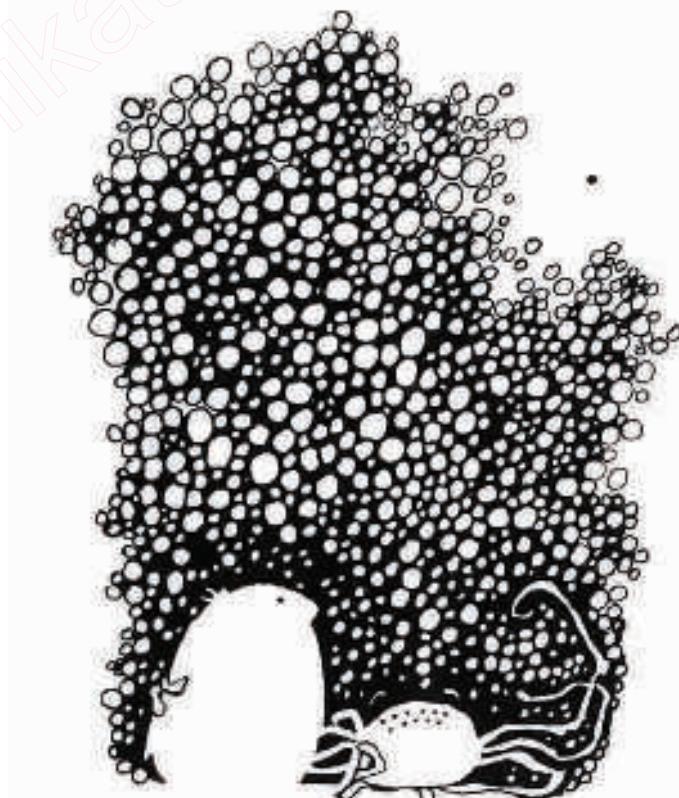
У гэты дзень Павучок Гаўрыла шмат што бачыў упершыню!...

Недзе праз гадзіну сябры былі далёка адгарадскіх дахаў. Яны сядзелі ў прыдарожным кювеце. За іх спінамі зредку праносіліся легкавыя машыны, але яны зусім не заміналі Мосю і Гаўрылу атрымліваць асалоду ад начнога небасхілу, усеянага зоркамі, такімі блізкімі і такімі далёкімі, падзеленымі напалову Млечным Шляхам, доўгім і аксамітавым, зусім як павуціна, калі з яе зрабіць дарожку, або як малочнае марожанае, якое еў сёння Павучок.

Гаўрыла прыхапіў з сабою тэрмас з кампотам з сухафруктаў і сушак, клапатліва прынесеных суседам-prusам.

Так да самага світанку Гаўрыла і Мося пілі ў кювеце за горадам кампот, прыдумлялі імёны зоркам і проста маўчалі.

З того часу Верабей Мося пачаў кожны вечар наведваць Павучка Гаўрылу, які жыў пад трохкутным дахам, каб разам ляцець за

горад, піць кампот і да раніцы лічыць зоркі,
прыдумляць цікавыя гісторыі і распавядадаць
аб прачытаных кнігах прыгод...

і гаварыць...

гаварыць...

пра мінуласць, сучаснасць і будучыню...

Так яны сталі сябрамі...

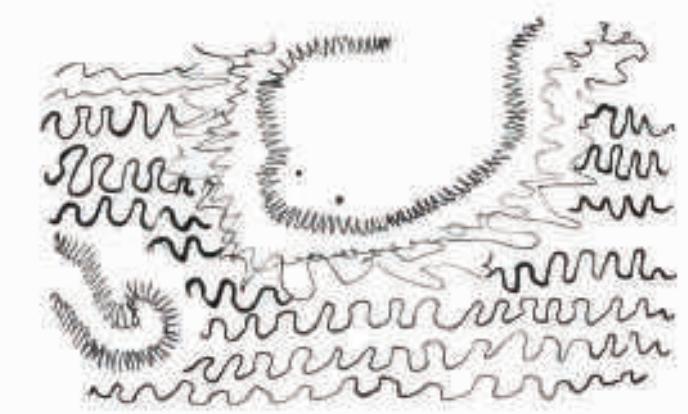
*15–30.08.2009 г.
Нясвіж*

Апавяданне

*пра высакародную Рыбку-Мечніка
і яе адданага сябра — электрычнага
Ската*

Жыла-была высакародная Рыбка-Мечнік, і ў яе быў сябар Скат, які, калі злаваўся або хваляваўся, абавязкова станавіўся электрычным, бо яшчэ ў дзяцінстве, як яго ні папярэджвалі і ні аберагалі бацькі, ён усёткі ўлез хвастом у разетку.

Ён выжыў, але электрычнасьць засталася ўнутры ягонага цела. І высакароднай Рыбцы-Мечніку не заўсёды хацелася стасункавацца са Скатам з-за гэтага.

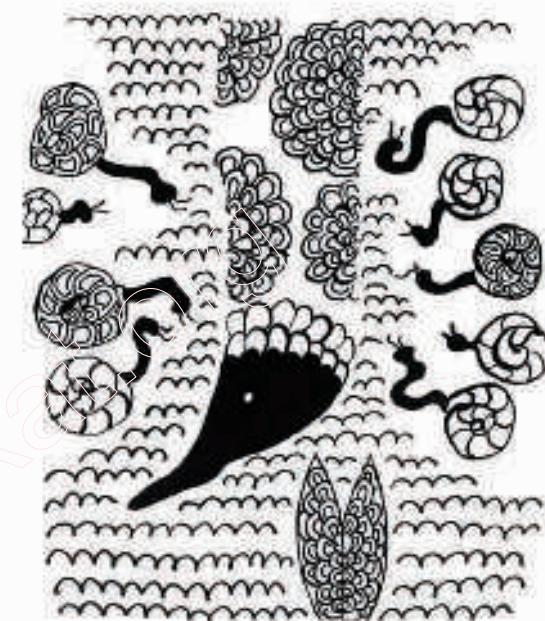

А шчыра кажучы, Рыбцы проста не сядзелася ў родных месцах, ёй хацелася пабачыць новы свет, і толькі адданы электрычны сябар стрымліваў яе ад такога неразумнага учынку, як з'ехаць, сплысці далёка-далёка, на іншы край мора.

У высакароднай Рыбкі не было бацькоў, яшчэ калі яна была зусім маленъкай, яны выправіліся ў далёкі шлях. Кажуць, ім трэба было плысці на вялікую бітву з акуламі, бо яны былі з сур'ёнага рыцарскага племя, іх абавязак быў абараняць сваіх дзяцей і сяброў, якіх было мільён, а можа і больш! А было ж яшчэ шмат суседзяў і проста знаёмых вакол.

Яны сплылі, на развітанне моцна абняўшы высакародную Рыбку. І тата сказаў, што пакідае свой меч — святую рэліквію дзесяці пакаленняў — ёй, каб Рыбка, калі яны з маці не вернуцца, стала сапраўдным Мечнікам, адважным абаронцам усяго іхняга мора, а пасля і цэлага акіяна.

Бацькі не вярнуліся...

Так Рыбка стала высакароднай.

Але высакародная Рыбка толькі сумавала і ні разу не паглядзела на меч, які з часам пакрыўся мохам і водарасцямі, забыты ў куце пакоя адпачынку, насупраць ложка.

Ёй было не да высакароднасці і ўжо тым больш не да мяча, бо бацькі не вярнуліся, і вялікія слёзы, крапля за крапляй, раствораліся ў вадзе, не паспеўшы як след

выкаціца з вачэй, таму ніхто, нават блізкі сябар Скат, і не прымячаў яе журботнасці, бо ўсе лічылі, што Рыбка рыхтуеца з часам стаць на абарону рукавоў рэчак, якія ўпадаюць у мора, і будзе яна такім жа ганарлівым і годным байцом, як і яе тата. Ніхто не разумеў, што тварылася ў Рыбкі, і ёй толькі і заставалася, што распавядадзь пра свае пакуты ракавінкам, тут і там, рассыпаным па ўсім дне.

Яна падымала якую-небудзь ракавінку і распавядала ёй усё-усё, што было на сэрцы...

У жыцці Рыбка саромелася сваёй нялоўкасці ў абыходку з ўсімі предметамі, асабліва з такімі небяспечнымі, як меч, нож або нажніцы, не кажучы ўжо пра іголку, аб якую яна калолася кожны раз, калі яна апынівалася ў яе плаўніках, пры неабходнасці зацыраваць вопратку або вышыць што-небудзь крыжыкам.

Але ёй вельмі хацелася змяніць нешта вакол, таму што гэта «вакол» штодня нагадвала пра бацькоў і пра яе нялоўкасць...

Рыбцы трэба было тэрмінова змяніць свет, альбо вырвацца з гэтага звыклага асяроддзя і прасторы.

Яе лепши сябар Скат амаль увесь час праводзіў надне, у муле, праз гэта ён зрабіўся зусім плоскім, бо так лягчэй хавацца, ды і тоўшча вады ціснула на яго, і яго цела стала зусім як блін, але Скат быў занадта гультайаваты, каб клапаціца пра фігуру і хоць бы раніцаю рабіць зарадку. Ён проста ляжаў на дне, прысыпаны мулам, час ад часу палохаў блізкіх ад сябе рыбак, рачкоў, мядузаў і марскіх зорак сваімі электрычнымі імпульсамі — ён проста быў вельмі злы на ўсіх, хоць насамрэч ён злаваўся на сябе, за ту ю крыўду, што прычыніла яму дзіцячае свавольства з разеткай!

Але нельга не адзначыць, што Скату пашчасціла ў самаабароне, бо ў яго была выключная магчымасць абараняцца ад нядобраўчліўцаў, адно толькі дакранаючыся да яго хвастом, не прыкладваючы ніякіх высілкаў. Раз — і удар электрычнага разраду адразу ў цэль! И Скат гэтamu быў вельмі рады!

Вядома ж, Скат быў не суцэльны гультай — ад галавы і да кончыка хваста. Ён часам выплываў са свайго сховішча на дне і шпацыраваў разам з высакароднай Рыбкой. Скат быў, пэўна, адзіны, хто цалкам і ад усяго сэрца верыў у яе, і ва ўсё тое, што яна гаварыла.

Скат, як і ўсе вакол, таксама вельмі чакаў ад Рыбкі дзеянняў, калі насамрэч яна прайвіць сябе, як яе моцны і мужны бацька.

Скат не ведаў, калі, але ён адчуваў, што Рыбка вельмі збянтэжана і ёй патрэбен час. Ён не ведаў, чаму, але адчуваў, што ўсё ідзе як след, што на ўсё воля воднага свету. Ён проста адчуваў гэта. Бо на тое ён і сябар, каб без слоў ўсё бачыць і разумець!

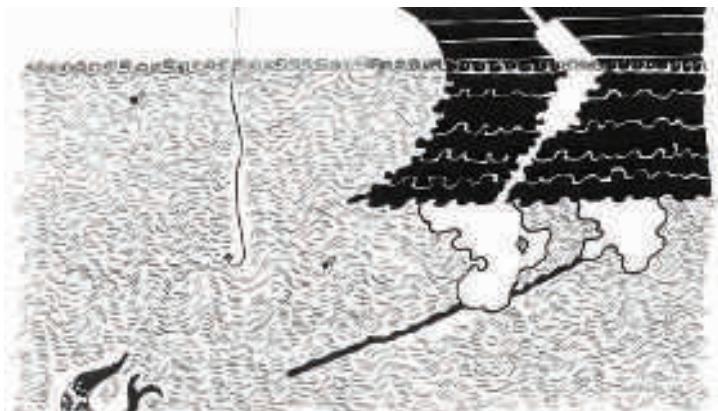
І вось аднойчы раніцай прыплыла Рыбка да Ската, каб выправіцца на шпацыр па паверхні вады. І паплылі яны да ўсходніх берагоў, куды не заплывалі ўжо вельмі даўно. І раптам Рыбка заўважыла на паверхні дзіўны предмет — чорны доўгі сілуэт. Рыбка вырашла, што гэта маленькі астравок, на якім ёй можна будзе пасяліцца

і жыць, не ведаючы ні клопатаў, ні турбот, у новым асяроддзі і прасторы, без цяжкіх старых напамінкаў аб нячасці і журботнасці.

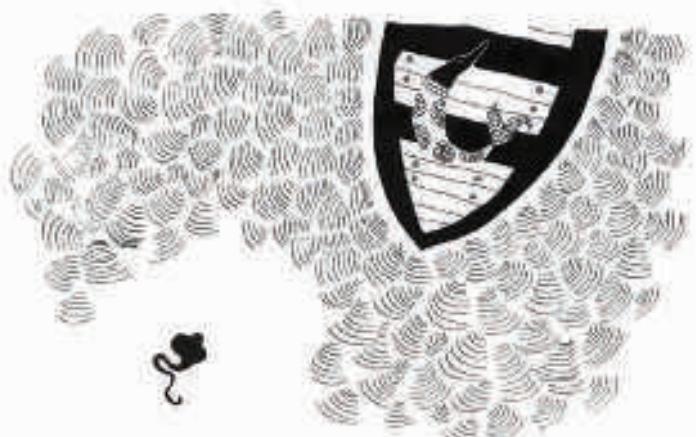
І да ўсяго Рыбка выявила, што гэты астравок дзівосны — ён павольна плыў па вадзе...

Высакародная Рыбка была упэўнена, што гэта яе любімае месца, гэта яе выратаванне. І ў палоне эмоций зусім адмаўлялася слухацца сябра Ската, які гаварыў пра небяспеку, папярэджваў, што гэта, хутчэй за ўсё, пастка!

Рыбка нават прыкмецла, што з астраўка спускаецца ўніз тоненікай нітачка. Рыбка вырашыла, што гэта лін, каб узлезці наверх!

І калі Рыбка падплыла да гэтага ліна,
неверагоднай моцы невядомая сіла панесла
яе ўверх разам з лінам.

Толькі апынуўшыся на палубе і задыхаю-
чыся без ўласнага воднага паветра, Рыбка
зразумела: гэта сапраўды пастка. Але было
позна. Яна шкадавала, што, захопленая
сваймі марамі і жаданнямі, думкамі і
меркаваннямі, не змагла разглядзець рэ-
альных рэчаў, бо яна бачыла толькі тое, што
жадала, і чула тое, што жадала пачуць!

А Скат усё-ткі меў рацыю! Але было по-
зна: няўмольная леска ўжо зрабіла сваю
справу — схапіла яе на загубу!

Скат не знаходзіў сабе месца, яму трэба
было тэрмінова ратаваць Рыбку, і як мага
хутчэй!!!

I, не доўга думаючы, Скат без адмыслова-
га плана разагнаўся і, выскачыўшы з вады,
паляцеў як птушка дзякуючы свайму пло-
скаму целу!

I ягоны палёт увянчаўся поспехам! Скат
прызямліўся ў чоўне, схапіў Рыбку за плаў-
нік і адным рыўком кінуў у ваду.

Але вось няўдача: самому яму з такім
плоскім целам выратавацца было куды ця-
жэй, чым нават высакароднай Рыбцы!

Скат імкнуўся з усіх сіл выскачыць з гэ-
тага страшнага судна, але, як ні выгінаўся,
не атрымоўвалася. I тады ён рашыўся на ад-
чайны крок.

Ён сканцэнтраваў усе свае сілы і, ударыў-
шы магутным разрадам у днішча лодкі,
выкінуў сябе за борт, у ваду.

I зрабіў ён гэта так хутка, што вакол ніхто

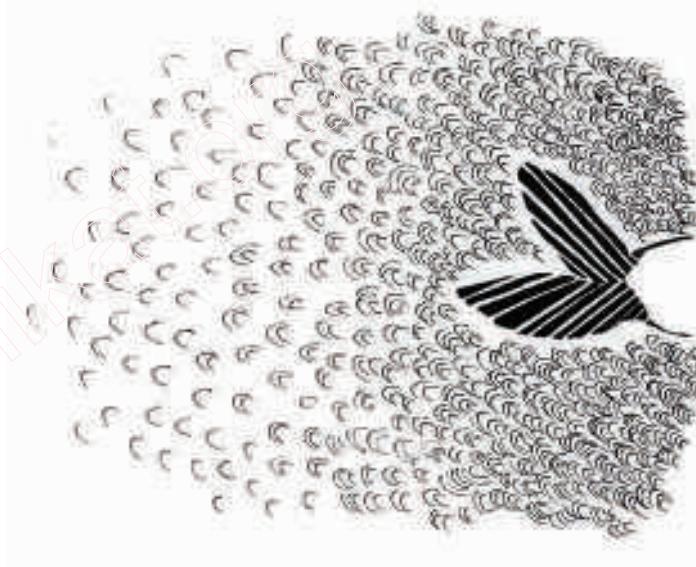
і не заўважыў, калі і як адбылося нешта вельмі значнае!

Вада і паветра былі ўсё гэтакімі ж як заўсёды, спакойнымі, жыхары ўсіх сфер усё гатак жа плавалі, хадзілі і лёталі — таксама як заўсёды. Толькі двое сяброў не маглі суняць свае сэрцы: яны ж былі на валасінцы ад немінучай смерці.

Высакародная Рыбка была вельмі збліжана ўсім тым, што адбылося, у тым ліку і сваім памылковым ўспрыманнем свету, але яна таксама была здзіўлена мужнасцю і сілай свайго сябра Ската, які, нягледзячы на ўсю сваю прыродную лянату, здзейсніў такі выключны ўчынак.

І тут Рыбка зразумела, што не пасуе ёй быць такой сарамлівай і няўпэўненай. Нават Скат змог гэтак мужна праявіць сябе ў небяспечнай сітуацыі! А яна, высакародная Рыбка-Мечнік, павінна быць удвая годная свайго імя, і няма чаго было тут думаць пра змену асяроддзя!

Яна агледзелася вакол, зірнула на свайго адданага сябра — электрычнага Ската: той ляжаў на дне, ачуниваючы...

Рыбка зразумела ўсё. Зараз ёй трэба спяшацца, бо ў жыцці чамусыці заўсёды застаецца так мала часу на ўсё патрэбнае, важнае і карыснае...

— Свет можна змяніць, мо яго нават варта змяніць, але ўсё вызначаецца ўнутраным светам. Галоўнае — гэта разабрацца ў ім! Усё на свеце залежыць толькі ад цябе самога, а

не ад того, што вакол. Значыць, няма нічога, што было б табе не пад сілу, — сказала ўголас Рыбка, і яе адразу пачулі ўсе ракавінкі, даўно навучаныя ёю слухаць не перабіваючы.

Высакародная Рыбка-Мечнік паплыла, і за ёю цягнуўся арэол шчасця, які захавалі ў сваіх успамінах не толькі ракавінкі, але і іншыя насельнікі мора. А меч так і застаўся на сваім ранейшым месцы, ператварыўшыся не толькі ў знак мірнага жыцця і спакою вакол, але таксама і ў помнік мінуламу часу.

*23.01.2009 г.
Брэст*

Гісторыя

*пра Кіта Кано, які марыў
сплысці за гарызон*

Кіту Кано¹ было больш за чатыры сотні год і ніхто з людзей яго не бачыў. Толькі аднойчы яго прыкмеціў здалёк вадалаз, які вывучаў марскія фауну і флору. Убачыўшы Кіта, які павольна плыў, нібы казачны, даследчык спалохаўся рыбіны такога велізарнага памеру і, кінуўшы працу, хуценька падаўся да карабля.

Кіт Кано быў вялізарны, задуменны і спакойны. Усе насельнікі акіяна яго ведалі, лічылі Богам Вады, і паважалі яго за пашанотны ўзрост і мудрыя зморшчыны на ілбе, знака таго, што ён шмат чытаў і думаў.

Кіт Кано быў цёмна-сіняга колеру, з адной вялікай малочнай плямай на левым баку, якая з'явілася ў яго дзвесце трыццаць сем

¹ З японской мовы — Бог вады

гадоў назад. Але адкуль і як яна з'явілася, Кіту і дагэтуль, было невядома.

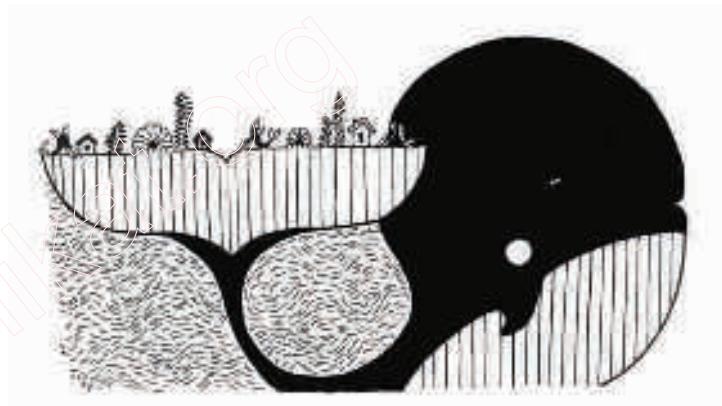
Хвост жа яго быў зялёны, бо парос водарасцямі, і такі шырокі, вялікі і ўтульны, што для мноства маленькіх рыбак ды рачкоў ён стаў не толькі самай сапраўднай хатай, але і цэлым вялікім сусветам, як для людзей планета Зямля.

На ягоным хвасце жылі:

памяранцавыя рыбкі
жоўтыя малюскі
марскія канькі і зоркі
жыло сямейства вугроў
і жылі салатавыя казюркі
і нават бардовыя васьміножкі
і ўсе яны лічылі яго хвост цэлым Сусветам...

Кіт Кано быў настолькі задуменны і ле-
туценны, што нават не падазраваў пра
існаванне такой вялікай колькасці жывых
населенікаў на сваім хвасце. Ён цэлымі
цыстэрнамі прапускаў праз сябе акіян, вяр-
таючы ваду праз вусы, або праз адтуліну
на спіне. Ён выпускаў цэлы фантан вады
калі быў у добрым настроі, і забаўляўся

з навакольнымі акіянскімі насельнікамі,
палохаючы іх і чаек, якія нават пачыналі
крычаць на яго: маўляў, вось ужо гэты Кіт
Кано, усё ніяк не нагуляеца з вадою!

Кано ўсе вечары плаваў па просторах сус-
ветных акіянаў і назіраў за Сонцам, якое
штодня сядала ўвечары на спачын. Ён часта
задумваўся аб адным і тым жа: куды гэтае
сонца знікае за гарызонтам, ці існуе наогул
нешта там, за воднай рысай, у якой хаваецца
яркі, цёплы, жоўты дыск і адкуль выплыва-
юць і куды гэтак жа хаваюцца аблокі? Што
робіць гэты гарачы шар там, калі замест
яго на небасхіле загараюцца зоркі і халод-
ны шэра-зялёны месяц, часам з адценнямі
барвовага, але кожны раз новай формы?

Кіт, хоць і быў даволі сталы, хоць і было яму шмат гадоў, ён не страціў цікавасці да жыцця і жадання пра ўсё даведвацца.

Кіт Кано плаваў ва ўсіх акіянскіх водах, спрабаваў заплываць і ў марскія, але там было малавата месца для яго вялікага цела. Ён любіў выплываць і на берагі, калі вырашаў крыху адпачыць. Такім чынам ён знаёміўся з зямлёй, мулам і пяском, а часам і з травой.

Для Кіта ўжо даўно былі знаёмыя пляжныя парасонікі, ручнікі і пледы, бестурботна пакінутыя людзьмі. Ён ведаў, што, акрамя воднага, існуе яшчэ і земляны свет, і ў ім жывуць істоты, якія ходзяць на дзвюх канечнасцях, а іншымі дзвюма, верхнімі, дапамагаюць сабе браць, хапаць і трymаць ежу і розныя рэчы. Але Кіт Кано лічыў іх найпрасцейшымі арганізмамі, не такімі складана ўладкованымі, як, напрыклад, ён сам, таму што бачыў гэтых істот заўсёды бестурботнымі, якія легкадумна загаралі пад сонцам, ці плавалі ў вадзе. Кано не разумеў, чаму іх не цікавіць гэтые загадкавы свет, і ўжо тым больш не разумеў, чаму яны

не заўважаюць нават гэты сапраўдны феномен — гарызонту.

Ён шукаў адказы на свае пытанні як у вадзе, так і на беразе. Ночы ён праводзіў на зямлі ля вогнішча, якое навучыўся распальваць, назіраючы за двухногімі істотамі. Першы раз, калі ён сваімі вялікімі і нязграбнымі ластамі спрабаваў запаліць запалку, каб раскласці вогнішча з сухіх галін, травы і кавалка ваўнянага пледа ў бардова-карычневую шатландскую клетку, яму спатрэбілася больш за гадзіну. Толькі тады языкі полымя ўсчалі нарэшце свой містычны, старажытны танец. І, вядома ж, Кіт тады не ведаў, што агонь абпалывае, і моцна апёк свій правы бок. Таму, у адрозненне ад малочна-белага левага, правы бок шэры і ў рубцах.

Але Кано ўсё роўна палюбіў агонь, прыязнае цяпло полымя сагравала яго акіянічную кроў.

Аднойчы, адным з цёплых ды бесклапотных вечароў, ён выплыў на бераг і ўбачыў дзіўную рэч — вялікі стос папяровых

лістоў сшытых з аднаго краю. Гэта была кніга пра Зямлю. Вечер перагортваў яе старонкі, і кніга нагадвала гараду матылькоў, якія спрабуюць узляцець у неба. Кано выплыў тады на бераг вялізнага скалістага Вострава, які самотна плаваў у акіяне. И хоць быў ён ненаселены, але сляды свае двухногія пакінулі і на ім. И тут Кіт зразумеў, што яны, гэтыя двухногія істоты — паразіты, гэтакія ж, як і тыя, што жывуць у яго на хвасце, бо паводзяць сябе яны аднолькава — усюды пакідаюць сляды свайго існавання.

Востраў быў усеяны камяніямі, і, сям-там расло чэзлыя дрэўцы, а ў цэнтры знаходзіўся высокі вулкан, які мерна пускаў клубы дыму ў атмасферу, з-за чаго стваралася ўражанне, быццам Востраў збіраецца ўзляцець.

Звычайна ў вялікіх істот слабы зрок. Аднак жа Кіт, хоць быў ці не самы вялікі, меў вельмі востры зрок. Такі востры, што ён мог бачыць нават, як у паветры плаваюць малекулы і контактуюць адна з адной. Вось чаму з большага ён не разумеў двухногіх бесптурботных істот, ён сапраўды бачыў больш

за іх і таму задаваў патрэбныя і галоўныя для жыцця пытанні.

Гэтую кнігу пакінулі людзі, зразумеў Кано, і, выкінуўся на бераг, ён акуратна, наколькі гэта дазвалялі яго вялізныя ласты, прыціснуў лісты, устрывожаныя ветрам. Пасля ён адгарнуў кнігу на першай старонцы, і ўбачыў там вялізны шар, зялёна-карыйчневы ў сіне-блакітныя плямы... Кніга, вядома ж была на чалавечай мове, але для Кано гэта не мела ніякага значэння, бо ён не ведаў пісьма, хоць і быў даволі стары і мудры.

Кіт уважліва разглядаў малюнкі і, паступова пачынаў разумець, што кніга — пра зямлю і ваду, і што вада — гэта яго асяроддзе, месца ў якім ён жыве. Некаторыя малюнкі спачатку яму ні пра што не гаварылі, але пасля з іх дапамогай ён усё ж даведаўся, што двухногія носяць рознакаляровую поўсць і рознакаляровыя валасы. Яшчэ ён даведаўся аб tym, што на зямлі жыве вельмі шмат жывёлін, але ўсе яны не маюць і блізкага падабенства з рыбамі. А потым... Потым Кіт выявіў малюнак сваёй уласнай песьонны.

І гэта яго так уразіла, што ён ледзь было не кульнуўся з берага назад у ваду, але яго спыніў незнамы голас, які гаварыў на ягонай мове.

— Прывітанне, Бог Вады!!! — прамовіў ценъ, стоячы з левага боку Кіта, там, дзе ў яго малочная пляма.

— Вітаю цябе, незнамы ценъ, — прывітаўся і Кано, і спытаў: — Адкуль ты ведаеш маю мову?

— Я такі ж, як і ты — падарожнік, які разважае аб жыщі, толькі месца маіх падарожжаў і пошукаў адказаў — зямля, тваё ж асяроддзе — вада... — адказаў ценъ, і з вялізна-круглай формы, прыняў абрыйсы, падобныя на ценъ двухногай істоты, адно што ззаду ў ценю быў вялізны пухнаты хвост, беласнежны, як снег.

— Скажы, калі ласка, незнамец, хто я і што знаходзіцца за гарызонтам? — спытаў Кіт і, на секунду прымоўкшы, прадоўжыў: — Мы з табой шукаем аднолькавых адказаў?

— Кліч мяне проста Сябар, — сказаў ценъ, і раптоўна ператварыўся з проста ценю ў Сябра з прыгожым пухнатым хвастом.

— А я Кано, — прадставіўся Кіт. — Дык ты дасі мне адказ?

— Не спяшайся, — адказаў Сябар. — Пачнём з таго, Кано, што ў гэтай кнізе, акрамя расчараўвання, ты не знайдзеш нічога, бо ўсе адказы вось тут, — і Сябар паказаў лапай на галаву, — і тут, — і Сябар паказаў на грудзі.

— І якім жа чынам?! Мне ўжо больш як чатыры сотні гадоў, я стары і мудры, а ты мне распавядаеш пра такія рэчы...

— А мне ўжо цэлая вечнасць, Кано, і я ўпэўнены, што ёсць дзесьці жывая істота, якая ведае больш за мяне і можа шмат чаму навучыць. Вось які парадаксальны гэты свет...

Кіт раптам замоўк і пільна ўгледзеўся ў Сябра. И толькі зараз ён заўважыў, што той увесь пухнаты, як хвост, што ў яго пацешныя вострыя вуши і зялёныя вочы, якія палаюць смарагдавым бліскам...

Сябар падышоў бліжэй да Кіта і парай яму распаліць вогнішча, а сам знік у начной цемры. Вярнуўся ён праз некалькі імгненняў з торбай найсмачнейшага манга і ананасаў.

І Сябар частаваў Кіта гэтай садавінай, і пакуль той стараўся вельмі акуратна жаваць сваім неверагодна шырокім ротам, каб адчуваць смак, Сябар распавядаў яму пра тое, з чаго складаецца Зямля і хто на ёй жыве. А потым, з'ёшы пачастунак, ужо Кіт Кано распавядаў Сябру, аб tym, з чаго складаецца Вада і хто яе насяляе...

Прагаварыўшы так не адзін тыдзень, Кіт і Сябар рассталіся на цэлы месяц: кожнаму трэба было выпраўляцца ў падарожжа — даследаваць свет. Яны дамовіліся сустрэцца на гэтым жа месцы ў гэты жа час, але — праз трыццаць дзён...

Перыядычна сустракаючыся па сканчэнні трываліцідзённых вандраванняў, яны дзяліліся ўбачаным, елі садавіну і грэліся ля вогнішча. А нагаварыўшыся, Кіт браў газету і чытаў апошнія навіны: Сябар навучыў яго чытаць. Кіт упадабаў гэты занятак і не раставаўся з газетамі, а ўважліва прачытваючы, стараўся запамінаць усю інфармацыю, хоць там ніколі не пісалі пра тое, што ж знаходзіцца за гарызонтам...

І яны ні разу не ўсчыналі гутарак пра гарызонт і пра тое, што знаходзіцца за ім, хоць Кіт моцна гэтым цікавіўся. Проста аднойчы Сябар сказаў, што не ведае, што за гарызонтам, яму і самому цікава, але ён баіцца пра гэта гаварыць. Сябар не ведае, чаму баіцца, і ўсё ж лічыць, што проста лепш не гаварыць пра рэчы, з-за якіх па целе ідуць мууууурааашкііі...

Пасля працяглых шматтыднёвых гаворак беразе Вострава, на якім яны сустракаюцца раз у трываліць дзён, пасля ўсяго, што ім удаецца абмеркаваць і абдумаць, пасля таго, як Кіт прачытае газеты, Сябар засынае, а Кіт доўга яшчэ глядзіць удалячынъ, дзе гарызонт палаўніць неба і ваду, дзе ён хавае сонца і дзе нешта адбываецца, вельмі важнае для яго, Кано, жыцця і думак, каб гэтага не прыкмячаць.

І вось аднойчы, у час адной з такіх сустрэч, Сябар прачнуўся і акрамя скамечанай прачытанай газеты і дзіўнага, чорнага, зусім новага цыліндра-капелюша, нічога і нікога не ўбачыў — Кіта нідзе не было. Адзінае, на што наткнуўся яго погляд, гэта некалькі

слоў, напісаных галінкай на пяску паблізу
кастра — “цыліндр для цябе, Сябар”, і ў
канцы замест кропкі — вялікая ўсмешка.

Сябар надзеў на сваю калматую галаву
чорны цыліндр, і яго зялёныя очы
засвяціліся перламутрава-шэрай жур-
ботнасцю...

Ён зірнуў у бок гарызонту, з-за якога
выпльвала Сонца, і ўсё зразумеў. Сябар
зразумеў, куды падзеўся Кіт Кано: ён сплыў
за гарызонт. Гэты летуценнік вырашыў пра-
верыць, што там знаходзіцца. Кіт сплыў, а
разам з ім на зялёным хвасце ад водарасцяў,

каралаў і ціны сплыў цэлы свет рыб,
малюскаў, ракоў і крабаў. І гэты водна-
хвастаты свет нават і не здагадваўся аб tym,
што плыве за гарызонт. Толькі адданы
Сябар ведаў гэта пэўна.

І праз кожныя трыццаць дзён, ён
вяртаўся на скалісты Востраў з мноствам
камянёў і чэзлымі дрэвамі на Востраў, у
цэнтры якога быў вулкан. І штораз Сябар,
навучаны Кітом, распальваў вогнішча і
чакаў, гледзячы ўдалеч за гарызонт. Чакаў
два тыдні, скіраваўшы пагляд амаль у адну
кропку на гарызонце, але Кіта ўсё не было...

І тады Сябар апранаў свой чорны цыліндр,
сядаў на плыт — звязак бёрнаў, і плыў на
земныя кантыненты, каб спазнаваць свет-
нанова. Як быццам першы раз у жыцці. Як
быццам ты — нованараджаны, немаўля, што
спасцігае гэты СВЕТ...

9 – 13.10.2009

Скалісты Востраў з вулканам

Апавяданне

*пра сумную вусенъку Mary
ды пра шэрае мышанё B*

Жыла-была сумная вусенька Мара. Насамрэч яна была Марыя, так назвалі бацькі, але па харктары яна была вельмі сарамлівай і лічыла сваё імя за- надта сур'ёзным і доўгім, не такім, як напрыклад, у мураша Васі, або ў жука Ая, таму ўсім казала, што яна проста Мара, вось і ўсё!

А сумная яна была таму, што ніхто з ёю не сябраваў. Яна была не такою, як астатнія, моцна ад іх адрознівалася. Усе вакол былі нармальныя. Хто быў мурашкай з лапкамі і вусікамі, хто быў жуком з вялікім і цвёрдым панцырам, а хтосьці меў розныя прыгожыя крылцы ды джалы.

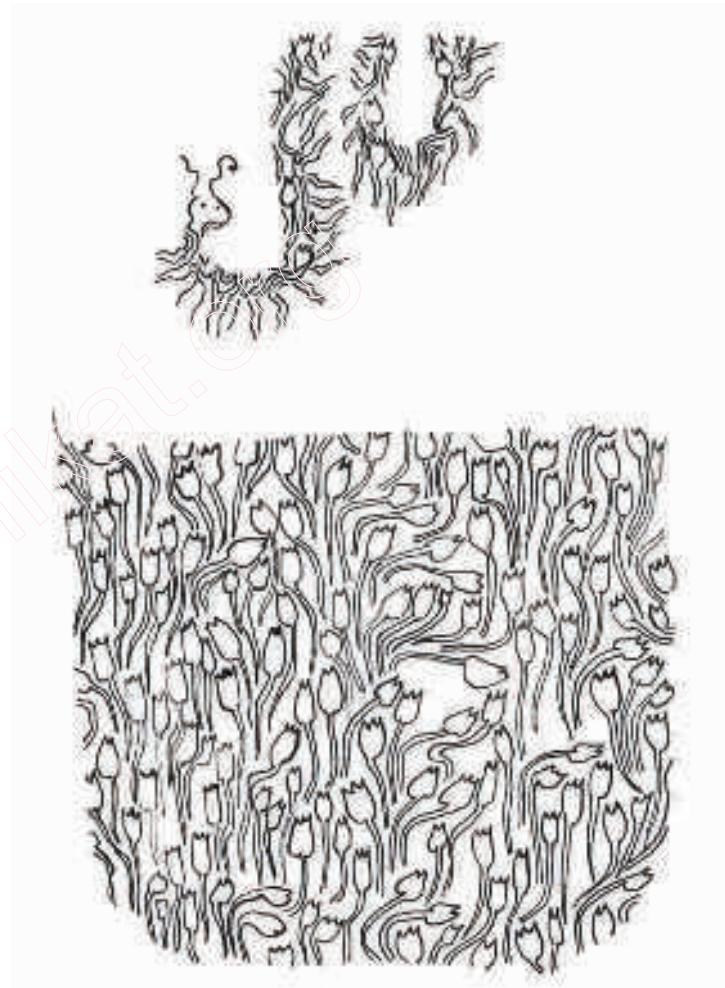
А вусенцы Мары падавалася, што яна не вельмі прывабная. Быццам нейкі худзенькі матузок: ножкі і маленъкая галоўка з кусачкамі, ды яшчэ і зялёнай ўся...

Яна вельмі сумавала і, як кажуць кам-
плексавала з гэтае акалічнасці. Бо яна жыла
ў вялікім і прыгожым гародзе:

сярод ажыны
маліны
клубніц
памідораў
і агурукоў
бэзу

і маленьких фіялак на падаконніку у
хаце гаспадароў, якія ёй здаваліся вялікімі
ды неабсяжнымі, зусім як сланы, пра якіх
распавядаў салавей, што прылятаў сюды на
некалькі начэй і хваліўся сваімі падарожкамі
ўсім вакол...

І сярод усёй гэтай прыгажосці і сонечнага
шчасця яна была лішняй, бо ва ўсіх былі і
ножкі, і вусікі прыгожыя, і панцыры, а ў яе...
Яна ж не жадала быць вусенем, ніколі-ніколі
не жадала! І толькі маці ёй сказала — да таго,
як яе схапіў жаўрук, пагроза ўсіх іх, — што
яе, Мары лёс, будзе іншы, чым ва ўсіх гэтых
пригожых і задаволеных насельнікаў гаро-
да. Што такое “гарод” — яна не разумела,
пэўна, маці так звала ўвесь гэты навакольны
свет.

І аднойчы, калі мураш, як звычайна,
смяяўся з яе, а гэта ён рабіў амаль заўсёды,
калі бачыў яе, Мара вырашила пайсці за

межы гэтага свету, ёй захацелася праверыць, ці адна яна такая няшчасная на ўсёй планете.

І аднойчы вусеніка Мара здзейсніла задуманае, яна выправілася ў падарожжа, каб уведаць усю праўду, каб упэўніцца, ці напраўдзе, як распавядала маці, у яе свой цікавы лёс. Выправіла, баючыся, што стрэчныя ўсё роўна будуць адно гаварыць, якая яна брыдкая і не такая, як усе, пытацца, дзе яе шчупальцы, крылцы, ножкі... І яна будзе вельмі крываўдзіцца на іх.

На жаль, так і адбылося.

Але трэба абавязкова сказаць і пра тое, што недалёка ад сумнай вусенікі жыло і сумнае мышанё В, якога ўсе навокал баяліся, а яно вельмі хацела з усімі сябраваць!

Здараецца, вылезе мышанё В з норкі, агледзіцца вакол, убачыць людзей — і бегам да іх, з усмешкай, у надзеі пагуляць, і тут адразу вакол такі шум, крыкі, усе ўцкаюць ад яго!

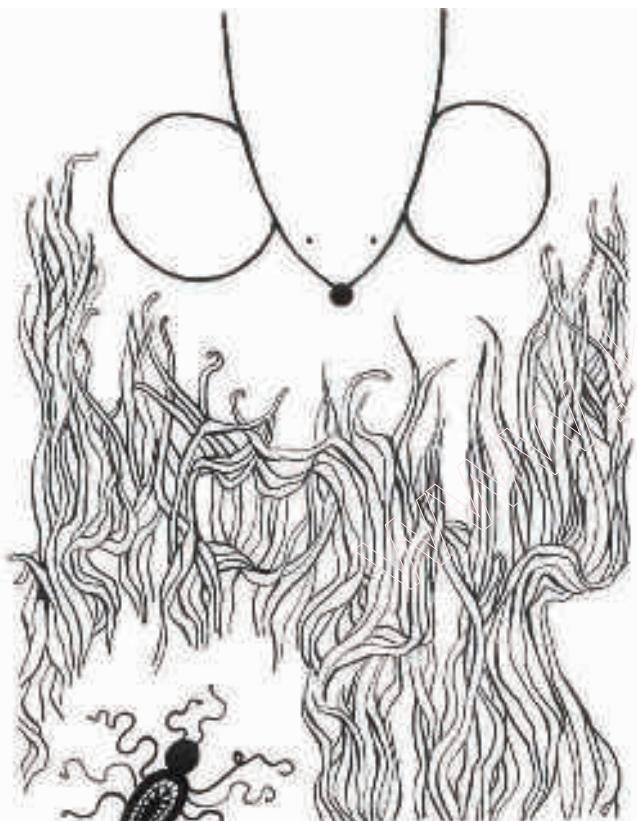
А мышанё В лічыць, што з ім гуляюць, і давай бегаць за самым пісклявым чалавекам, а гэта абавязкова будзе маленькая дзяўчынка. Ды радасць мышаняці не вельмі доўгая: з'яўляецца вялікі такі, як скала, дзядзька і пачынае за ім ганяцца, і мышанё разумее, што гэта ўжо не гульні, трэба бегам у норку, пакуль яго не пакалечылі.

Аднойчы ж, калі яму было зусім сумна, яно сядзела пад вялікім-вялікім лопухам і назірала за мурашкамі. Яны адзіныя нікога не баяліся, бо іх было шмат і яны маглі пастаяць адно за аднаго. Да ўсяго, у іх было столькі працы, што не заставалася часу

палохацца ўсякіх там мышанят або смяяцца з вусеняў, яны былі вельмі і вельмі сур'ёзна настроеныя, і толькі адзін мураш Вася лайдачыў і дражніў Мару.

Дык вось, калі мышанё сядзела пад лопухам і самотна назірала за мурашкамі,

яно незнарок спалохала маленькага жужала, які спяшаўся па сваіх справах. Жужаль убачыў вялікія зубы, вялікія кіпцюры, а да ўсяго яшчэ і вусы пад чорнымі вачамі-пацеркам, і так злякаўся, што перавярнуўся на спинку, ножкамі перабірае, вочки зајмурыў ды галосіць «Не еш мяне!!! Не еш мяне!!!».

Праўду кажучы, яму, жужалю, у ягоным не вельмі доўгім жыцці ніколі не распавядалі, што такія істоты, як мышаняты, не любяць есці жужалаў ды ўсялякіх там казюрак, але ён усё-ткі ўраніў некалькі слёзак.

Мышанё В не ведала, чаму яно гэтак спалохала жужала. Не ведаючы, што з ім рабіць, яно узяло ды ўцякло. Бегла яно доўгадоўга, сярод знаёмай траўкі і па незнаймых градках, чула вакол свіст птушак і воклікі знаёмых, але яно бегла і не азіралася, пакуль зусім не стамілася і не спынілася адпачыць.

І толькі яно вырашыла прылегчы ды адпачыць, як побач пачула цяжкія і сумныя ўздыхі, такія сумныя, што здалося, яны не ішлі ні ў якое пароўнанне з яго сумнымі

ўзыхамі ў хвіліны самоты. Яно азірнулася сюд-туд і заўважыла каля старога карчыка маленьку зялёна-залатую плямку.

“Які прыгожы колер”, — падумала Мышанё і паціху, акуратна, каб не напалохаць плямку, падышло і абняло яе лапкай.

— Чаго ты так цяжка ўзыхаеш? — спыталася Мышанё.

— Таму што са мною ніхто не сябруе! — адказала плямка. — Таму што я не такая прыгожая і цікавая, як усе! Таму што я проста вусень!

— А як цябе зваць? Ты вельмі прыгожая, у цябе цікавы колер, не тое, што ў мяне — шэры ды ўсё!

— Мяне зваць Мара, і я падарожнічаю, шукаю сябrou і гляджу на свет, і пакуль што, акрамя цябе ніхто не жадаў са мною гаварыць, — сказала вусеніца, ужо ўсміхаючыся.

— А я — мышанё В. “В” — бо мама не вучылася ў школе, адзін толькі алфавіт ведала, а я з’явіўся на свет трэцім, вось і стаў В. Дзіўна, чаму з табою не хочуць сябраваць. Мяне, напрыклад, усе баяцца, і я гэта

разумею, я сам сабе не падабаюся, шэры нейкі, з зубамі, і акрамя гэтага, ніхто не разумее маіх гульняў! — адказала мышанё ды села на зямлю, схіліўшы галаву на бок, і так яны сядзелі і сумавалі разам, і ад гэтага ім рабілася вельмі добра...

...так яны сядзелі доўга-доўга, пакуль сонца не апынулася ў самім зеніце...

...і раптам мышанё В усміхнулася, ды сказала:

— А давай разам падарожнічаць!
— На! Прабач, я маю на ўвазе — давай!!! — сказала вусеніца, усміхнулася і ўспаўзла мышаняці на спіну.

І ўпершыню двум новым сябрам стала весела і не самотна, бо яны знайшлі адзін аднаго.

За цэлы дзень падарожжаў яны разам прыйшлі больш, чым калі б Мара ішла адна цэлы тыдзень, бо мышанё спяшалася і амаль бегла па дарожках, дзе звлістых, дзе прамых; яны спыняліся ля раўчуга, адпачывалі пад лісцем суніцы, не

забываючы есці і гуляцца. І вось цуд: усе вакол іх прыкмячалі і ўсміхаліся ім, і ніхто не смяяўся, і мышанё з вусенікай больш не былі сумныя, яны былі шчаслівыя.

Але вечар ужо хіліўся да ночы, і яны вымушаны былі знайсці сабе прытулак пад вялікай старой яблыніяй недалёка ад лесу ды ільнянога поля.

Мышанё В навучылася распальваць вогнішча, яно часта бачыла, як гэта рабілі людзі. Пабегаўшы вакол, ведаючы, што

людзі ўсюды пакідаюць сляды свайго існавання, яно знайшло старую запальнічку, пачак з-пад цыгарэт, пару лістоў газеты, жоўта-шэрай ад старасці. А вусеніка знайшла маленькія галінкі, але не змагла іх прынесці, таму што была меншай за іх.

Але тут прыйшло мышанё і, хуценька склаўшы ўсё разам, распаліла вогнішча, каб было цяплей і не было так страшна адным пад адкрытым небам, каля поля лёну ды лесу.

А потым, недзе ў сярэдзіне ночы, яны зауважылі, што да іх вогнішча сышліся ўсе насельнікі поля і лесу, і ўсе былі ім удзячныя, бо ніхто не ўмёў распальваць вогнішча. І тут зноў вусеніка Мара і мышанё В не былі сумнымі. Яны былі вясёлымі і добрымі, і прабавалі ўсю ноч у гутарках і гульнях з гасцямі.

Раніцай, калі ўсе разышліся па сваіх справах, вусеніка зноў засумавала, убачыўшы сваё адлюстраванне ў ранішняй расе. Ёй стала моцна крыўдна за сябе, яна села на зямлю, апусціла галаву і заплакала.

І як ні старалася мышанё, усё ніяк не магло
яе супакоіць. Відаць, вусеніка гэтак моцна
засумавала таму, што за ноч, праведзеную
разам з усімі, яна яшчэ вастрэй адчула ўсю
розніцу паміж імі і сабою.

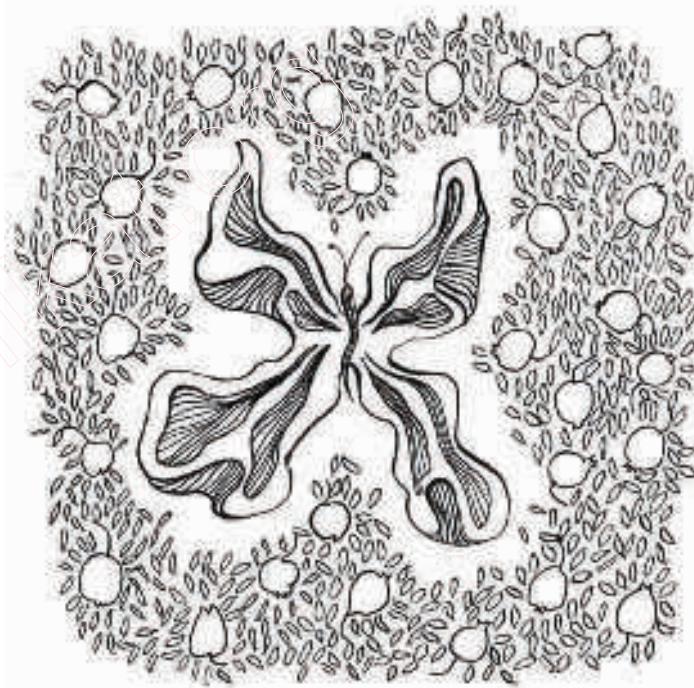
І сумавала яна так цэлы дзень і ўсю на-
ступную ноч. Мышанё таксама сумавала і
нават не распальвала вогнішча. Гэтак яны
правялі яшчэ адзін дзень.

Але наступным ранкам мышанё пасадзіла
вусеніку сабе на спінку і вырашыла перайсці
бязмежнае поле ільну — у надзеі знайсці
выратавальны настрой для Мары.

І не паспела мышанё В зрабіць і двух
кроکаў, як у небе над імі пранёсся не-
верагоднай прыгажосці, рознакаляровы,
як вясёлка, і хуткі, як маланка, матылёк.

— ОГО! — толькі і змагла прагаварыць
Мара. Ад такой прыгажосці яе сэрца праста
заскакала ад радасці, а мышанё нават нічога
не сказала, яно само ўпершыню бачыла
такую прыгажосць!

Матылёк зрабіў круг ў небе і апусціўся
на лісце яблыні над сябрамі, не заўважыў-
шы іх.

— Ух, — сказаў матылёк, — стаміўся я
сёння, яшчэ здаецца раніца, а столькі спраў,
так налётаўся...

— А які вы прыгожы, матылёк! —
усклікнула ад усёй душы Мара.

І тут матылёк заўважыў, што ён не адзін, палахліваў змахнуў крылцамі, прыжмурыўся і ўбачыў унізе мышанё ды вусеня.

— Так, я прыгожы! — адказаў ён з гонарам. — А што?

— Ды нічога, проста мы любуемся, — хорам адказалі сябры.

— Ой, няма чым тут любавацца, я матылёк «Адмірал», а ты, — і ён крылцам паказаў на Мару, — ты таксама з нашых будзеш, хутка куклай спаць ляжаш, а потым прачнешся і ўбачыш, што такая ж, як і я.

— З якіх «наших»? — здзвілася Мара. — Я вусень, вы памыліліся, я проста вусень, і нікому, акрамя мышаняці, не патрэбна.

— Ой, — здзвіўся матылёк, — не трэба быць такой ужо сціплай! — І паляцеў.

Мышанё з Марай адправіліся падарожніцаць далей і за дзень дайшлі амаль да канца поля. Мышанё зрабіла ложкі з лісцяў лёну, мяккія такія і пухнатыя, і яны заснулі ля вогнішча, стомленыя ды ўражаныя сустрэчай з чароўным матыльком.

А пад раніцу мышанё прачнулася першым і не знайшло побач Мары. Яно бегала, клікала, шукала, прынюхвалася, і нос і вусы прывялі яго да рамонка, на якім была куклка, а побач паперка, адрасаваная мышаняці: “Дарагое маё мышанё В, я там, унутры куклкі, сплю, матылёк сказаў праўду, калі распавядаў пра мяне, я буду прыгожай-прыгожай, хоць мы з табой і так сябравалі.”

І мышанё акуратна зняў куклку з рамонка, загарнуў у лісток, паклаў пакуначак сябе на спінку і адправіўся ў далейшае падарожжа, чакаючы хутчэйшага з'яўлення матылька, які раней быў самай цудоўнай вусенікай Марай для мышаняці В.

20.08.2008 г.
Менск

Гісторыя

*пра гультаяватага Бегемота Бо,
вясёлую сінью Птушачку Ва і пра
тое, як яны вучыліся лётаць*

Удалёкай-далёкай зямлі, пакрытай
карычнева-цукровымі пяскамі, бархамі і страката-зялёнымі плямкамі саванаў,
жыве Бегемот Бо. І жыве ён на зямлі з печыва, таму, калі прыгледзецца, замест пяску
можна ўбачыць:

печыва з пластавога цеста і разынак

а таксама...

сырнае печыва

кменнае печыва

тварожнае печыва

маркоўнае і пясочнае

міндарльнае і ўсходнєе

цытрусавае...

і нават цукровыя куханы

і яичэ кававае печыва і аўсянае

*а сям-там ангельскае, самотна пакінутае
замежнікамі*

Амаль у цэнтры гэтай пясочнай зямлі-
краіны цячэ вялікая малочная рэчка з
берагамі, змазанымі згушчоным малаком,

парослымі цукрова-ватнай травой зялёнага і ружовага колеру. І засяляюць гэтую раку Смачных пяскоў разнастайныя наслельнікі, вялікія аматары цяпла і вады...

У гэтай далёкай-далёкай зямлі і жыве Бегемот Бо — вельмі гультаяваты, непаваротлівы і шакаладны ад загару. І такі ён

гультаяваты з-за спякотнага сонца, з-за якога і вымушаны спаць днямі навылёт пад ценю дрэў у саванах, або прападаць у рэчцы да самага вечара. Заплывае на самую сярэдзіну ракі і пляхваецца, песціць сябе ласкавай прахалодаю. Астатнім жа жыхарам гэта далёка не да спадобы, таму што яны прывыклі больш рацыянальна і мудра выкарыстоўваць рэчку — у якасці крыніцы пітва, а Бо сваімі штодзённымі рачнымі ваннамі толькі каламуці ваду, падымаў цукровы мул. І ўсе ягонымі паводзінамі абуразліся, бо нават рыбкі і кракадзілы жылі на пяску, каб не псаваць ваду, стараліся тримацца ўсталяваных правілаў, і не парушаць заведзены парадак. Вось чаму Бегемот Бо адно ўспрымаўся проста карычневай плямай, а насамрэч быў немалой перашкодай для пясочных жыхароў...

А на заўсёдныя пытанні і абурэнні з розных бакоў, Бегемот не знаходзіў, што адказаць, толькі бянтэжыўся, ад чаго трошкі памяншаўся ў памерах, і ўсё, што мог ён вымавіць у адказ, гэта:

— А я што, я гэта... нічога... я так... проста так... — I, збянтэжана варочаючы плячамі

зверху ўніз, і водзячы брывамі з боку ў бок,
Бо выбачаўся і... працягваў усё гэтак жа
боўтацца ў вадзе, толькі сяды-тады лежачы
скалой на беразе, падстаўляючы круглае
пуза промням сонца...

Бегемот Бо любіў атрымліваць асалоду
ад жыцця і імкнуўся не абцяжарваць сябе
лішнімі клопатамі, таму і не разумеў усялякіх
з'едлівых пытанняў і дакораў на свой адрас,
асабліва адносна тог, што ён гультай.

Насамрэч ён не ленаваўся. Проста ўвесь
час ён аддаваўся думкам і разнастайным ма-
арам. Ён марыў напрыклад, стаць капитанам
карабля і плаваць па акіянах; марыў стаць
падарожнікам і абысці пехатою ўсю зямлю;
марыў стаць птушкай, каб лятаць па свеце.
Усе яго мары былі пра падарожжы, але Бе-
гемот пра гэта толькі марыў, бо ведаў, што
калі ўжо ён такі вялікі і такі не паваротлівы,
дык падарожжы наўрад ці будуць яму пад
сілу...

І таму ляжаў ён на пяску, колеру аўсянага
печыва з цытрынавымі кавалачкамі, і
марыў...

... ці плаваў у вадзе колеру малочнага неба,
і ўсё роўна — марыў... А ўсе, хто праходзілі
паблізу, абавязкова імкнуліся закрануць яго
ўсялякімі словамі.

Праходзілі паблізу яноты і гаварылі:

- А чаму гэта ты такі гультай?
- А я не гультай! Я проста так, — адказваў
Бо, ведаючы, што тлумачыць ім штосьці не
мае ніякага сэнсу.

Праходзілі паблізу чаплі і здзіўляліся,
пstryкаючы дзюбамі:

— Вы паглядзіце, абед, а ён валяецца
абібокам, калі астатнія вакол працуюць,
не пакладаючы рук, лап, дзюбаў, хвастоў і
крылаў!

— А я проста так, — махаў у адказ Беге-
мот і адварочваўся.

Паблізу абавязкова праходзілі яшчэ зялё-
ныя кракадзілы з вільготнымі хусткамі...

рыбы са шклянкамі вады з лёдам...

жырафы, амаль нічога

не прыкмячаючы...

пратаўзалі змеі, кусаючыся...

прабягалі яшчаркі, пхаючыся...

і конікі, цокаючы капыткамі,
ляялі Бегемота...
нават пінгвіны, вечна маўклівыя,
і тыя балбаталі пра яго не змаўкаючы...
і дэльфіны не забывалі
падтрымліваць іх у абгаворванні Бо...
малпы паблізу прабягалі,
здзекуючыся, кідаліся тым, што
пад руку траплялася – печывам...
нават арыстакратычныя мышкі
і тыя не маглі не выказаць сваю
незадаволенасць і не махнуць ганарліва
ў ягоны бок беласнежнай
летній пальчаткай...

У Бегемота ўсё роўна быў на ўсё гэта кароткі адказ: “А я проста так”, бо ён даўно ўжо стаміўся адказваць ўсім на адны і тыя ж пытанні. Ён марыў толькі пра падарожкы, і гэта засланяла астатніе, і забірала ўсю ягоную моц...

І хто яго ведае, што было б з карычневым Бегемотам, можа быць, ён так бы і прамарыў да канца жыцця, калі б выпадкова не пазнаёміўся з вясёлай сіняй Птушачкай Ва.

А было гэта так.

Бегемот Бо, як звычайна, падставіўшы круглае пузо залатым ліманадным промніям сонца, ляжаў з заплюшчанымі вачамі і, дрэмлючы, паўтараў сваю любімую фразу: “Проста так”, як раптам яго спакой парушыла дзіўнае пашавельванне на жываце. Бо прыадкрыў левае вока, але тое не вельмі добра бачыла, і ён змог разглядзець толькі сінюю плямку. Тады ён адкрыў правае вока на падмогу леваму, і ўбачыў перад сабой неверагоднай прыгажосці сінюю Птушачку.

Ад нечаканасці і моцнай сарамлівасці за тое, што ляжыць без працы на пяску (а сорамна стала яму першы раз у жыщі), Бегемот ускочыў на ногі і стаў апраўдвацца перад Птушачкай, не разумеючы ў чым, і за што...

— Мілы Бегемот, не трэба апраўдвацца, я проста ляцела здалёку і вырашыла на тваім жываце адпаучыць перад далейшым палётам, — сказала сіняя Птушачка. — І мяне, дарэчы, завуць Ва.

— А мяне Бо, — сказаў Бегемот, шырока ўсміхаючыся і шукаючы правай лапай на

грудзях шкельца-пенснэ на левае вока, каб лепиш бачыць.

— Ах, — усміхнулася Птушачка Ва, — у нас з табою вельмі падобныя імёны! Гэта так пацешна!

— Ага, — толькі і змог прагаварыць Бегемот Бо.

— А што ты тут робіш, Бо?

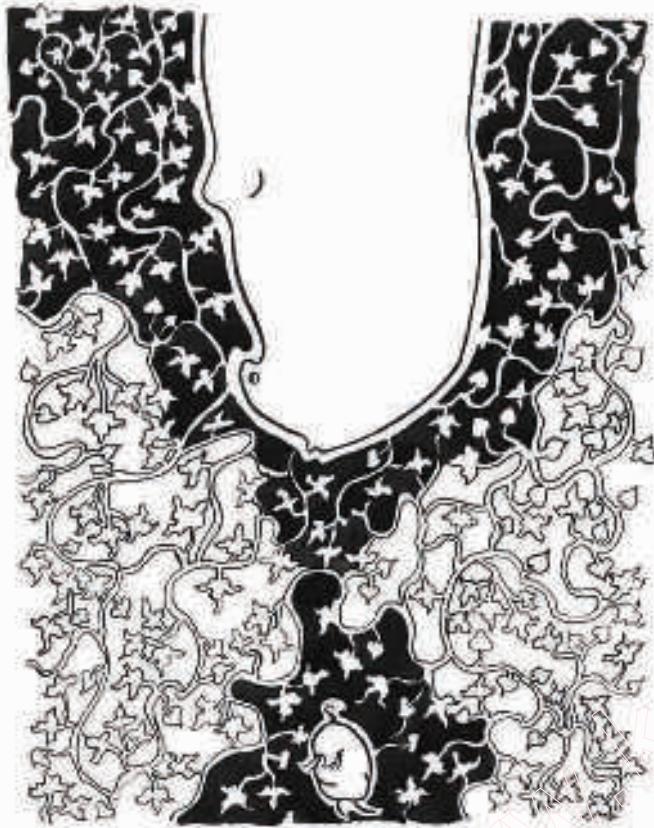
— Я?! А я гэта, нічога, проста так... мару, я, — пераступіў нагамі Бегемот.

— Ой, як цікава! І пра што ты марыш?

— Я мару пра падарожжы, бо ніхто з насельнікаў гэтай Смачнай краіны з печыва і малочнай ракі не разумее мяне і не сябруе, — смутна адказаў Бо.

— Бегемоцік, а я таксама падарожніца! — Радасна ўсклікнула сіняя Птушачка Ва. — Я магу табе дапамагчы ў гэтай справе!

І Бегемот Бо ззабыў пра сваю ляноту, забыў пра тое, што ліманадныя промні сонца такія прыемныя і цёплыя, што вада ў рэчцы такая прахалодная і мяккая, што пясок, як печыва, прыемны, смачны і цёплы. Пра ўсё на свеце забыў Бегемот, бо ўсім целам і галавой вельмі захацеў, каб Птушачка Ва дапамагла яму пачаць падарожжа, каб ён

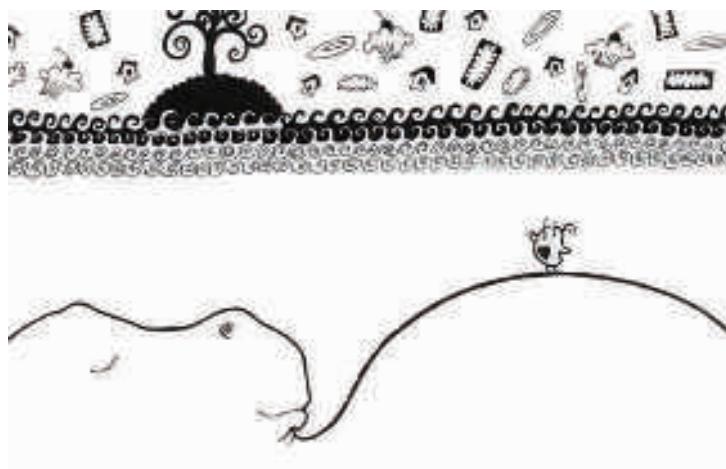
змог вандраваць па свеце з гэтай выдатнай
і вясёлай Ва.

Падрыхтоўка пачалася з того, што яны
пачалі думакаць, як ім пачаць падарожжа,
і цяпер ужо ўдваіх, валяючыся на ватна-
цукровым беразе, ляжалі і марылі, і будавалі
планы, і вельмі раздражнялі насельнікаў,

адказваючы на іх адно і тое ж пытанне —
“чаго гэта яны тут валяюцца, усім замінаюць
і нічога не робяць?!” Птушачка гаварыла:
“Мы складаем план падарожжа”; а Бегемот
адказваў: “Мы проста так тут!”

І цяпер на беразе ракі ляжаў карычневы Бо, а на яго жываце сядзела сіняя Ва, і
так яны правялі разам два дні, пакуль не
прыдумалі вельмі цікавы план.

Хоць гэтая Смачная краіна і была прыемная і жыць у ёй можна было вечна, аднак
жыхары там былі не зусім прыемныя, бо
меркавалі, што калі нешта і рабіць, то ўсім
калектывам.

Вось таму Бегемот, які прывык паводзіць сябе незалежна, прыдумаў пабудаваць плыт і адправіцца ўніз па рацэ куды вочы глядзяць. А Птушачка сказала, што навучыць Бо лётаць, і пасля таго, як яны пра-плывуць трывнаццаць дзён, далейшае іх падарожжа будзе працягвацца ў паветры. Бегемот Бо, вядома ж, не паверыў, што можа вось так лёгка, са сваімі габарытамі, падняцца ў паветра.

Тым не менш, праз дзень ужо яны плылі з Ва па рацэ на плыце са звязаных разам дрэў, а ўсе жыхары глядзелі ім услед і думалі: над кім жа яны зараз будуць смяяцца і каго папракаць у гультайстве?! І ўсе звяры зразумелі, што страцілі такога неабходнага і незаменнага для іх Бегемота, але што здарылася, таго не вернеш. І звяры засумавалі, і не памагала ім падняцца настрой нават печыва са згушчонкай, бо яны не зусім разумелі яе смак, а Птушачка Ва ведала ў гэтым маладцэ пэўны толк, ды ніхто ў яе не пытаўся праэта.

І плылі карычневая пляма і сіняя плямка на плыце ўніз па рацэ, пілі малако і

ліманадныя промні, елі печыва і цукровую вату, пакуль не мінула трывнаццаць дзён. Пакуль ім не давялося сысці на бераг, дзе Бегемоту наканавана было пачаць вучыцца лётаць.

І вучыўся Бо першы дзень, падскокваючы як мага вышэй, але нічога не выходзіла, ён толькі рэзка схуднеў — страціў ВОСЕМ кілаграмаў ад такіх актыўных практыкаванняў.

І вучыўся Бо другі дзень, разбягаючыся і махаючы лапамі, але нічога не выходзіла, толькі схуднеў ён яшчэ на ПЯЦЬ кілаграмаў.

І вучыўся Бо лётаць трэці дзень, узлазячы на дрэва і падаючы з яго, і нічога не выходзіла, ён толькі схуднеў яшчэ на СЕМ кілаграмаў і займеў гузы на ілбе і хвасце.

Не атрымоўвалася з палётамі нічога, і хвалявалася сіняя Птушачка, не ведала, як дапамагчы, пакуль не даўмелася даць Бо пёрка са свайго крылца. А як нам вядома, Бегемот добра-такі схуднеў за тры дні трэніровак і спроб лётаць.

Узяў у лапу Бо гэтае цудоўнае маленъкае пяро, такое маленечкае ў параўнанні з ім, ды раптам вецер падзымуў з усіх бакоў, і Бегемота падняло ў паветра — амаль да лазурна-блакітных, з пухнатым ворсам салодкага крэму, аблокаў.

ЁН ПАЛЯЦЕЎ!

Бо падняўся ў паветра і ад шчасця і здзіўлення ледзь не выпусціў пёрка, і, апамятаўшыся, сцінуў яго мацней. Вяслуючы другой лапай, паляцеў у бок яркага сонца з ліманаднымі праменнямі. А сіняя птушачка Ва, зручна ўладкаваўшыся ў яго на спіне, думала аб tym, як слáуна разам лятаць па свеце і не чуць крыўдных папрокаў і асуджэнняў адносна іх способу ці ладу жыцця.

І іх свет быў цудоўны, іх свет быў у будучыні, ён быў чароўны, светла-блакітны і ў ім можна было лятаць, моцна трymаючыся за пёрка.

*25–28.10.2009
Смачная Краіна*

Апавяданне

*пра няпростую Рыбку,
яркую Зорачку ды ніцую Вярбу*

Жыла-была Рыбка. Яна плавала на дне каламутнай ракі, але, у адрозненне ад сваіх сяброў, братоў і сясцёр, заўсёды цікавілася тым, што было ўтары, на паверхні.

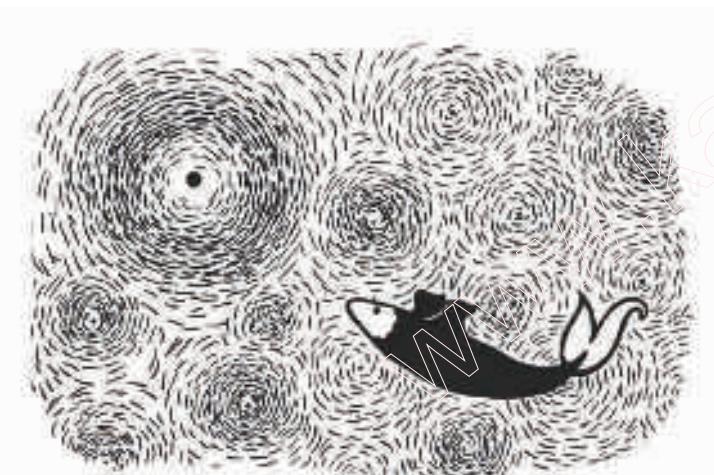
І штораз, калі надыходзіла ноч, яна глядзела на чорную роўнядзь вады, у якой плавалі зоркі і месяц. І кожную ночь выпłyвала на паверхню, ды... знаходзіла там толькі пустэчу.

Атрымлівалася, што зоркі і месяц вельмі і вельмі далёка! І штораз яна крыўдавала, што роўнядзь вады – усяго толькі ілюзія, а зоркі і месяц – толькі адлюстраванні сапраўдных зорак і месяца! А вакол – проста цёмная начная прастора. Але Рыбка ведала, што Зорачка, якая свеціць ярчай за ўсіх, робіць гэта толькі для яе. Яна была ўпэўнена ў гэтым!

А Зорачка сапраўды свяціла толькі для Рыбкі, таму што яна заўважыла яе яшчэ

тады, калі тая ўпершыню выплыла на паверхню, і доўга, пільна глядзела на яе. І Зорачцы так спадабалася Рыбка, што яна захацела свяціць яшчэ ярчэй, каб аднойчы, можа быць, спусціцца да яе, абняць і сказаць: “Прывітанне, Рыбка!”. Але ні ў Рыбкі, ні ў Зорачкі, як бы адна ні плыла ўсё вышэй і вышэй, а другая ні свяціла ўсё ярчэй і ярчэй, нічога не атрымлівалася.

Але Рыбка ўсё роўна вельмі любіла Зорачку.

Аднойчы, у чарговым сваім падарожжы наверх, Рыбка сустрэла на беразе ракі

Крумкача, які сядзеў на галінцы ніцай Вярбы амаль над вадой. Рыбка ўпершыню ўбачыла крылы і зразумела, што яшчэ не ўсё страчана. Калі птушка адкрые ёй сакрэт палётаў, дык, магчыма, яна зможа даляцець да яркай Зорачкі!

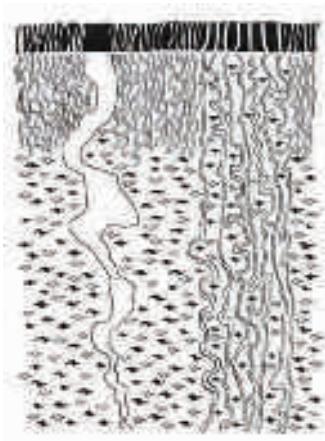
— Паважаная птушка, у вас ёсць крылы. Значыць, вы можаце лётаць. Скажыце, калі ласка, як я могу даляцець да маёй Зорачкі? — звярнулася Рыбка да Крумкача.

Крумкача спалохала, што з ім хтосьці размаўляе. Ён сядзеў на галінцы ў задуменні і не адразу ачнуўся ад сваіх думак, і не адразу заўважыў, хто гэта з ім гаворыць.

Зірнуўшы ўніз, ён ўбачыў на паверхні ракі Рыбку. І адказаў ёй. Але адказ гэты быў, як прынята ў крумкачоў, з пэўнай хітраватай зацікаўленнасцю.

— Рыбка, ты можаш проста ўзмахнуць плаўнікамі і ўзляцець да Зорачкі, — адказаў ён, і, адштурхнуўшыся ад галінкі Вярбы, узмахнуўшы крыламі, пачаў лётаць вакол Рыбкі, паказваючы, як гэта робіцца.

Зрабіўшы некалькі кругоў над вадой, крумкач палящеў кудысьці, пакінуўшы Рыбку ў збянтэжанасці і задуменні. Рыбка не магла зразумець, якім чынам і ў якім выпадку яе плаўнікі дапамогуць ёй лётаць.

Рыбка плавала цэлую ноч, разважаючы пра майстэрства палёту і ўзгадваючы ўсе рухі Крумкача.

Наступіла раніца. Яркая Зорачка, якая ўсю ноч была на небасхіле, зараз вельмі хацела спаць. Міргнуўшы Рыбцы на развітанне, яна сышла.

А Рыбка з раніцы і да вечара рыхтавалася да палёту.

Калі нарэшце пачало цымнечы, Рыбка была шчаслівая. Яна зразумела сакрэт, як далацца да яе любімай Зорачкі!

І калі стала зусім цёмна, яна разагналася па роўнядзі ракі, выскачыла з вады і замахала плаўнікамі з усіх сіл!

Але, як ні старалася Рыбка, Зорачка ўсё роўна была вельмі далёка, а Рыбка, выбіваючыся з сіл, ляцела, ляцела, ляцела...

Зорачка свяціла ўсё ярчэй і ярчэй, яна была шчыра ўдзячная і задаволеная – да яе ляціць Рыбка, і сваім святлом яна спрабавала дадаваць ёй сілы. Але Рыбка, зусім знясілеўшы, упала на бераг, на якім не было і краплі вады, толькі галінкі вярбы мялі пясок з боку ў бок...

Рыбка паспрабавала зноў узляцець, на свяцло Зорачкі, якой ужо дапамагалі Месяц і ўсе яе браты і сёстры на небасхіле, яны асвятлялі бераг, але гэта не дапамагала.

Рыбка працавала плаўнікамі, але дарэмна,
толькі разлятаўся ў розныя бакі пясок...

Ніцая Вярба сваімі галінкамі спрабавала
падкінуць Рыбку ўверх у надзеі, што гэта
дапаможа, але таксама безвынікова...

Зорачка заставалася ўсё гэтак жа далёка...

Растраціўшы сілы дарэшты, Рыбка
ўсё роўна не магла змірыцца з гэтай
непераадольнай адлегласцю і не жадала
вяртацца ў ваду, як ні прасіла яе Вярба...

А калі наступіла раніца, яркая Зорачка не
спяшалася сыходзіць з небасхілу, яна гляд-
зела на Рыбку і бачыла, што тая не вару-
шыцца.

І тады Зорачка вырашыла, што калі не
суджана ёй злучыцца з Рыбкай, яна пакіне
ёй сваё самае каштоўнае, што ў яе ёсць...

Яна пакіне ў люстранных вачах рыбкі сваё
цудоўнае і яркае святло, а сама назаўжды
згасне, засне...

Згаснуўшы, Зорачка стала шэрай, непры-
метнай на небасхіле сярод сваіх братоў, ся-
цёр і Месяца.

А Вярба падняла сваімі галінкамі з зямлі
Рыбку, ахінула яе зялёным лісцем і паклала
ля сваіх каранёў.

І толькі чорныя пацеркі вачэй Рыбкі
свяціліся і мільгацелі яркай Зорачкай дзень
і нач. І дзень, і нач...

23–24–25.08.2008 г.
Пінск

Літаратурна-мастацкае выданне

КАЛЕНДА Сяргей

КАЗКІ:

Гісторыі (не) пра нас

Адказны за выпуск -----;

Рэдактар -----;

Дызайн вокладкі -----;

Вёрстка *Наста Ганакова*;

Карэктар -----

Падпісана да друку ???.2010. Фармат

Папера афсетная. Гарнітура «Candara». Друк афсетны.

Ум. друк. арк. 2,4. Ул.-выд. арк 1,5. Наклад 1000 асоб. Замова

Прыватнае выдавецкае ўнітарнае прадпрыемства «Галіяфы».

ЛІ № 02330/0150300 ад 08.04.2008.

Вул. Брылеўская, 11-44, 220039, г. Мінск.

E-mail: vish@bk.ru www.goliafy.com

Сумеснае таварыства з абмежаванай адказнасцю «Медисонт».

ЛІ № 02330/0056748 ад 22.01.2004.

Вул. Ціміразева, 9, 220004, г. Мінск.